CHRISTOPHER MARLOWE

TRAGICA ISTORIE A DOCTORULUI FAUST

Personaje

PAPA

CARDINALUL DE LORENA

ÎMPĂRATUL GERMANIEI

DUCELE DE VANHOLT

FAUST

VALDES

CORNELIUS ~ prietenii Iul Faust

WAGNER, servitorul lui Faust, un măscărici

ROBIN

RALPH

Un cîrciumar

Un geambaş

Un cavaler

Un bătrîn

Curteni, Călugări, Suita.

DUCESA DE VANHOLT - gazda

LUCIFER

BELZEBUT

MEFISTO

Un înger Bun

Un înger Rău

Cele Şapte Păcate de Moarte

Diavoli

Duhurile lui Alexandru cel Mare, amantei lui, ale lui Darius si Elenei

Corul

PROLOG

Intră Corul

Azi Muza nu va ridica în slăvi

Cu versul ei ceresc, întreg cortegiul

De fapte vitejeşti mărşăluind

Prin cîmpurile de la Trasimen 1

Acolo unde Marte a-nfruntat

Cartagina. Şi nici nu va zburda

Cu dragostea la curţile regeşti

Acolo unde adesea-s răsturnate

Din temelii chiar treburile ţării.

Nu, prea cinstiţi seniori, noi, împreună

Soarta lui Faust o vom desluşi

Aici pe scenă, în acest spectacol

Aşa cum a fost ea : bună sau rea.

Astfel încît rugăm a-ngădui

Copilăria să i-o povestim.

El s-a născut într-un oraş numit

Bhodes, în Germania. Părinţii săi

Au fost oameni de rînd. Rudele sale,

Cînd a crescut, l-au dus să-nveţe carte

La Wittenberg, la universitate.

Aici a studiat teologia

Şi falnica grădină a ştiinţei

Cu-nţelepciunea lui împodobind-o,

A dobindit curînd titlul de doctor

Şi-i întrecu pe toţi confraţii lui

Care-ndrăgeau ispititoarea harţă

1 Lac în Umbria (Italia) în împrejurimile căruia Hanibal i-a învins pe romani (217 î.e.n.).

Pe marginea prea sfintelor dileme.

Dar iată, aripile lui de ceară

Umflate de cunoaşterea trufaşă

Au năzuit prea sus şi s-au topit

Cînd cerul mîniat şi-a risipit,

Asupra lui, urgia cea de foc.

Ademenit de jocuri diavoleşti

Şi lacom după roadele ştiinţei

El a sorbit pînă la fund licoarea

Cea blestemată a necromanciei.

Friviţi-1 în odaia lui de lucru !

Nimic nu-i e mai drag decît magia,

Nimic nu-1 face atît de fericit.

(Iese Corul.)

TABLOUL I

Odaia de lucru a lui Faust. Intră Faust.

FAUST

îţi cîntăreşte studiile, Faust,

Măsoară-le-adîncimea şi alege.

începe ca un doctor teolog

Dar mergi pînă la capăt în ştiinţă

Trăind cu Aristot, murind cu el.

Cît te-am iubit, o, dulce Analitică!

Bene disserere est finis logices.1

Asta e tot : să ştii cum să discuţi ?

Acesta-i scopul logicii? Atît?

Minuni mai mari nu face arta ei?

Dacă-i aşa, n-o mai citi, ştii tot.

Mult mai departe năzuieşte, Faust.

Deci bun rămas, Filozofie. Galen

Să îi ia locul. E ştiut de toţi :

Vibi ăesinit philosophus, ibi incipit medicus 2.

Fii doctor, Faust, strînge aur mult

Şi pentr-un leac cîştigă nemurirea.

Summum bonum medicinae sanitas'6.

Dar dacă scopul medicinei este

Deplina sănătate-a trupului

De ce nu eşti tu, Faust, sănătos?

Oricare vorbă a ta e aforism,

Reţetele pe care le prescrii

Săpate sînt în marmoră. Prin ele

Cetăţi întregi s-au mîntuit de ciumă

1 Scopul logicii este (să te înveţe) să discuţi bine**.**

2 Unde se opreşte filozoful, începe medicul.

3 Supremul bine al medicinei e sănătatea.

Şi au tămăduit atîtea boli...

Dar, Faust, tu nu eşti decît un om.

Pe oameni dacă-i faci nemuritori

Sau dacă pe cei morţi poţi să-i învii,

Atunci ţi-ar fi profesia cinstită.

Dar altfel nu. Adio medicină !

(Căutînd alt ton.)

Dar unde-i dreptul lui Justinian ? *(Citeşte.)*

Si una eademque res legatur duobus

Alter rem, alter valorem rei, etc.1

Un caz mărunt : o biată moştenire ! *(Citeşte.)*

Exhaereditare filium non potest pater nisi, etc. 2

Aşa stă scris în *Institution.es* 3

Şi-n legea dreptului universal.

E o ştiinţă pentru simbriaşii

Al căror unic scop e arguţia.

Dar pentru mine-i prea slugarnică .

Şi mult prea mărginită.

Cînd cu ştiinţa nu ajungi la capăt

Începe s-aibă preţ teologia.

Să cercetăm deci biblia latină *(Citeşte.)*

Stipendium peccati mors est. Ha ! *Stipendium, etc.*

Păcatul este răsplătit prin moarte.

Cam nemiloasă judecata asta ! *(Citeşte.)*

Si peccasse negamus, fallimur, et nulla est in nobis verita

Cînd spunem că n-avem nici un păcat

Ne amăgim noi înşine

Şi nu e nici un adevăr în noi.

Concluzia e simplă, s-ar părea:

Trebuie să păcătuim,

Păcătuind trebuie să murim

Iar moartea noastră trebuie să fie

1 Dacă unul şi acelaşi lucru e lăsat moştenire la două per-J soane, una primeşte lucrul, cealaltă valoarea lui, etc.

2 Tatăl nu-şi poate dezmoşteni flul dacît dacă, etc.

3 *Corpus Juris Civilis,* lucrare juridică alcătuită sub duirea împăratului Justinian (527—565).

In vecii vecilor.

Doctrină-i asta ? *Che sară, sară* !

Ce va fi, va fi ! Eu te las

In plata Domnului, Teologie.

Divină-i metafizica magiei

Divine-s cărţile necromanciei

Şi asta-i tot ee-şi mai doreşte Faust :

Cercuri şi linii, litere şi cifre

Cu semnul lor ascuns în fiecare.

O lume de foloase şi plăceri,

Putere, slavă şi atot-putinţă

Ii sînt făgăduite celui care

Acestui studiu îi închină viaţa !

Tot ce se mişcă între cei doi poli

Care cu neclintirea lor veghează lumea

Se va mişca doar la porunca mea.

Regii şi împăraţii stăpînesc

Doar înăuntrul ţării lor,

Dar ei nu pot nici să stîrnească vîntul

Şi nici să risipească norii,

Pe cînd regatul ce ţi—l dă magia

E necuprins ca mintea omenească.

Magicianul e un zeu puternic.

Pune-ţi dar mintea la-ncercare, Faust

Şi cată prin ştiinţă să fii zeu.

(Intră Wagner.)

Wagner, te du la bunii mei prieteni,

Germanii Valdes şi Cornelius,

Salută-i călduros din partea mea

Ş-apoi pofteşte-i pe-amîndoi la mine.

WAGNER

Aşa voi face, domnule. *(Iese.)*

FAUST

Mai de folos îmi este sfatul lor

Ca toată truda mea.

Fără de ei n-am să pot să mă descurc.

(Apar îngerul Bun şi Îngerul Rău.)

ÎNGERUL BUN

O, Faust, lasă cartea blestemată,

N-o mai privi, îţi ispiteşte mintea

Şi grămădeşti asupra frunţii tale

Mînia Domnului. Ia şi citeşte

Din nou scripturile. Ce faci acum

E blasfemie! Fugi din calea ei!

ÎNGERUL RAU

Deprinde, Faust, arta ce cuprinde

Comorile ascunse-ale Naturii.

Fii pe pămînt ca Jupiter în cer,

Stihiilor, stăpîn atotputernic.

(Îngerii ies.)

FAUST

Ce mult mă ispiteşte gîndul meu!

S-ajung să poruncesc acestor duhuri

Să îmi slujească poftele

Şi îndoiala s-o transforme-n faptă

Să-mi împlinească într-atîta voia

Încît să-mi fie teamă s-o rostesc!

În India să zboare după aur,

Să jefuiască mările de perle,

Tărîmul Lumii Noi să îl colinde

De la un cap la altul, să-mi aducă

De-acolo mirodenii, fructe rare.

Să-mi descifreze taina-nţelepciunii,

Să-mi dea-n vileag secretele regeşti,

Cu zid de bronz Germania să-nchidă

Frumosul Wittenberg să-l înconjoare

Cu apa Rinului. Şi cu mătăsuri

Să umple universităţile,

Să poată toţi studenţii să se-mbrace

În haine princiare. Pe soldaţi

Să-i jefuiesc de toată prada lor,

Să-l izgonesc pe Ducele de Parma

Din ţara mea şi să domnesc doar eu

Pe tot cuprinsul ei. Pentru războaie

Voi pune duhurile să născocească

Maşini cu mult mai minunate

Decît acea corabie cu flăcări

Care-a zvîrlit în aer podul din Antwerp.

(Intră Valdes şi *Cornelius.)*

Bine-aţi venit, Cornelius şi Valdes.

Cu nerăbdare sfatul vi-l aştept.

Valdes, dragul meu Valdes, tu, Cornelius,

Îndemnul vostru m-a făcut să practic

Magia şi ştiinţele oculte,

Dar ce spun, nu e doar îndemnul vostru,

Ci e şi visul fanteziei mele

Căci mintea mea cuprinsâ-i de dorinţa

De-a studia cu sîrg necromancia.

Intortochiată, plină de eresuri

Este filozofia. Medicina

Şi Dreptul bune-s doar pentru nevolnici.

Teologia-i cea mai rea din toate:

Neîmbietoare, crudă şi barbară

E demnă de dispreţ. Numai magia

M-a cucerit. Doar ea. Prieteni dragi,

Să m-ajutaţi în încercarea mea

Iar eu, cel care i-am smintit

Cu ascuţimea silogismelor

Pe pastorii bisericii germane

Şi floarea universităţii noastre

Din Wittenberg, pe bunii mei studenţi

I-am strîns în jurul meu, i-am îndemnat

Să îşi frămînte mintea cu-ntrebări,

Aşa cum duhurile se strîngeau

In jurul lui Musaeus, cînd poetul

Intrarea şi-a făcut în Iad.

Ei bine, eu voi fi un alt Agrippa

Care cu oastea lui de duhuri

A cucerit întreaga Europă.

VALDES

O, Faust, .

Aceste cărţi, înţelepciunea ta,

Experienţa mea şi-a lui, vor subjuga ,

Voinţei noastre toate neamurile.

Ca maurii supuşi de spanioli

Aşa şi duhurile focului,

Pămîntului, văzduhului şi apei

Ne vor sluji cu cinste pe toţi trei.

Ne vor păzi ca leii de primejdii

Şi ne vor însoţi în drumul nostru ,

Ca nişte lăncieri germani călări,

Ca oastea uriaşilor laponi...

Iar alteori, chip de femei luînd

Sau de fecioare, care ascunzîndu-şi

Sub genele plecate, frumuseţea

Te ispitesc mai mult decît o face

Zeiţa Venus, dezgolindu-şi sînii.

Veneţiei îi vor răpi corăbii

Iar din Americă ne vor aduce

Lîna de aur care i-a umplut

În fiecare an tezaurul Lui Filip cel bătrîn.

Toate acestea întocmai se vor întîmpla

Cînd Faust Prea înţeleptul se va hotărî.

FAUST

Sînt tot atît de hotărît, să ştii

Pe cît sînt să trăiesc, deci, Valdes:

Iţi lasă neîncrederea deoparte.

CORNELIUS

Miracolul magiei te va face

Să nu mai vrei o altă-nvăţătură.

Cel care stăpîneşte-astrologia,

Cunoaşte limbile pămîntului

Şi deopotrivă poate desluşi

Ştiinţa mineralelor, posedă

principiile cerute de magie.

Fii sigur, Faust, că-nţelegerea

Acestor taine ţi-o aduce faimă

Şi pentru ele fi-vei cercetat

Mai mult decît oracolul din Delfi

Tot duhurile spun că pot seca

Oceanele şi că pot scoate astfel

Comorile aflate în epave

Precum şi pe acelea care zac

Ascunse-n măruntaiele planetei

De toţi strămoşii noştri. Aşa încît

Răspunde-mi, Faust. Ce-ţi mai poţi dori ?

FAUST

Nimic, Cornelius.

Aceste gînduri îmi umplu sufletul de bucurie.

Acum, te rog, dezvăluie-mi şi mie

Formula magică, vreau să-i încerc

Puterea, într-ascuns, într-o dumbravă.

Şi harurile ei să mă desfete.

VALDES

Caută un crîng de nimenea umblat,

Ia cărţile lui Bacon şi Albanus,

Psalmii ebraici, Noul Testament

Şi-apoi tot ce va trebui să ştii

Ţi le vom spune amîndoi îndată.

CORNELIUS

Va trebui să-i arătăm întîi

Formulele magiei, dragă Valdes.

Apoi, cînd ritualul îl va şti

Poate să-ncerce să-1 aplice singur.

VALDES

Eu îl învăţ principiile de bază,

Iar tu îi vei desăvîrşi ştiinţa.

FAUST

Cinaţi cu mine deci, iar după masă

Vom cerceta cu luare-aminte totul.

Vreau să-mi încerc puterile la noapte

Cînd duhurile le voi invoca

De-ar fi să-mi chem eu singur moartea.

TABLOUL II

In faţa casei lui F aust. Intră doi Cărturari.

PRIMUL CĂRTURAR

Mă-ntreb ce s-o fi întîmplat cu Faust,

Omul care făcea să răsune şcolile noastre

De faimoasele lui *sic probol ?*

AL DOILEA CĂRTURAR

O vom afla acum,

Ccăci iată pe slujitorul său.

(Intră W *ag nerr.)*

PRIMUL CĂRTURAR

Ce mai faci, băiete ?

Unde ţi-e stăpînul ?

WAGNER

Domnul ştie unde.

AL DOILEA CĂRTURAR

Dar cum de nu ştii şi tu ?

WAGNER Eu ştiu, dar nu pot demonstra.

PRIMUL CĂRTURAR

Aşa ? Ei, atunci lasă gluma şi spune-ne ce ştii.

WAGNER

Nu rezultă de nicăieri cu necesitate

Că dacă dumneavoastră sînteţi licenţiaţi,

Aveţi şi dreptul să stăruiţi atîta pentru

A afla ce nu e de aflat. Aşa încît

Îndreptaţi-vă greşeala

Şi fiţi cu luare-aminte altă dată.

* Astfel dovedesc.

AL DOILEA CĂRTURAR

Dar nu ne-ai spus chiar tu că ştii ?

WAGNER

Aveţi martori ?

PRIMUL CĂRTURAR

Are, fiindcă te-am auzit şi eu.

WAGNER

Intrebaţi-1 pe un prieten al meu dacă sînt hoţ şi în caz că vă spune...

AL DOILEA CĂRTURAR

Cu alte cuvinte, nu vrei să ne spui nici tu ?

WAGNER

Ba da, am să vă spun.

Totuşi, dacă n-aţi fi atît dej nâtîngi,

nu mi-aţi pune o asemenea întrebare.

Căci nu e stăpînul meu *corpus naturale ?*

Adică fiinţă vie ?! Ş-apoi:

În această calitate nu mai e şi *mobile ?*

Nu sel mişcă adică?

Atunci, de ce mă-ntrebaţi pe mine unde este

Cînd el s-ar putea să fi şters-o de-acolo?

Ce rost are, mă rog, asemenea întrebare?

Noroc că sînt răb dator din fire, adică flegmatic,

Şi deci încet la mînii şi mai curînd înclinat spre dezmăţ

— spre dragoste (aproapele meu aş zice

— fiindcă altfel n-aţi mai fi nici la patruzeci de picioare

de locul execuţiei. Ei da, oricurn sînt sigur că tot am

să vă văd atîrnînd în şireang la viitoarea sesiune a juraţilor.

Dar, avînd în vedere faptul că v-am dat gata, uite,

îmi iau o mutră de puritan şi vă declar:

Adevăr vă spun vouă, fraţilor, că stăpînul mei e la el acasă,

Unde ia masa cu Valdes şi cu Cornelius aşa cum v-ar putea

Atesta vinul acesta dacă ar avea grai să vă vorbească.

Acestea fiind spuse, să vă binecuvânteze cel de sus, fraţilor,

Aă vă apere şi să vă ferească de rele, fraţilor. *(Iese.)*

PRIMUL CĂRTURAR

Mă tem că Faust a căzut în mrejele acelei arte blestemate

Pentru care le-a ieşit o faimă atît de proastă celor doi.

AL DOILEA CĂRTURAR

Chiar de-ar fi un străin pentru mine şi nu mi-ar fi rudă,

Spun drept că tot mi-ar părea rău pentru el.

Dar hai, vino să-1 înştiinţăm pe rector,

Poate că autoritatea sfatului său îl va aduce pe drumul cel bun.

PRIMUL CĂRTURAR

Tare mă tem că nimic nu-1 mai poate ajuta.

AL DOILEA CĂRTURAR

Să încercăm totuşi.

(Ies.)

TABLOUL III

O pădurice. Intră F aust ca să-şi facă invocarea

FAUST

Acum cînd umbra negrului pămînt

Tînjind să vadă surul Orion

Se-aruncă din austru către cer,

Iar cu răsufletu-i suflînd catran

Întregul firmament îl stinge-ncet,

Începe-ţi invocaţiile, o, Faust,

Şi-ncearcă, vezi, au demonii aud

Şi vin supuşi poruncii dată lor

De tine ce prin rugă le-ai jertfit.

Aici, în cerc, înscris în miezul lui,

E numele Jehova, însemnat

Şi-anagramat cruciş şi curmeziş

Şi-al sfinţilor preasfinţi. In prescurtări

Stau scrişi ai Tronului Ceresc slujbaşi,

Simboluri, nume, rătăciri de stea,

Prin care orice duhuri poţi sili

Să se ridice la chemarea ta.

Deci, fără teamă să încerce Faust

S-aducă împlinit prin arta sa

Tot ce Magia însăşi poate da.

Sint mihi dei Acherontis propitii!

Valeat numen triple. Jehovae!

Ignei, aerii, aquatani spiritus, salvete!

Orientii princeps Belzehuth,

Iinferni ardentis monarcha, et

Dei mogorgon, propitiamus vos,

Ut appareat et surgai Mei phistophilis,

Quid tu moraris ? per Jehovam, Gehennarri

Et consecratam aquam quam nune spargo, signumqui

crticis quod nune fado, et per vota nostra,

Iipse nune surgat nobis dicatus Mephistophilisi

(Intră Mefisto.)

Te du-ndărăt, îţi poruncesc, auzi!

Eşti prea hidos spre-a mă sluji aşa.

Pe dat-aici să-mi vii la chip schimbat

În gîrbov frate franciscan. Te-aştept.

Da, astă sfîntă haină, minunat îmbracă

Pe măsură, fără greş, Pe cel mai hîd slujbaş diavolesc.

(Iese Mefis o)

Şi iată cum în vorbele-mi cereşti

Puterea stă, doar iscusit să fii,

Şi cine-n astă artă n-ar dori

Să fie pe măsură priceput ?!

Ce-adînc plecat Mefisto mi se dă

Şi umilit ascultă vrerea mea!

Puternică-i Magie, forţa ta

Şi-al invocării mele dulce spor!

Da, Faust, tu eşti un meşter laureat

De lui Mefisto ordine-i poţi da

Quin redis Mephistophilis fratris imagine 2

(Reintră Mefisto, cu înfăţişare de călugăr franciscan.)

MEFISTO

Ei, spune, Faust, acum ce vrei să fac ?

Acum să-mi fie prielnici zeii Acheronului!

Slăvit fie întreitul cap al lui Jehova!

Salve, duhuri ale focului, aerului şi apei!

Belzebut, prinţ al răsăritului,

Monarh al iadului arzător, şi Demogorgon,

Vă aducem rugă ca să apară şi să se ridice Mefisto.

De ce zăboveşte?' Pe Jehova. pe Ghehena,

pe aghiazma pe care acum o împrăştii

Şi pe semnul crucii pe care acum îl fac

Şi pe legămintele noastre, acum să se ridice

Înaintea noastră, cel de noi chemat, Mefisto.

Revino, Mefisto, sub chip de călugăr.

FAUST

Cît voi trăi, tu să-mi slujeşti eu cer

Şi-ţi poruncesc să faci orice-ar vrea Faust

De-ar fi şi luna s-o răpeşti din cer

Sau Terra sub ocean s-o afunzi.

MEFISTO

Lui Lucifer eu duh robit îi sînt,

Din legea lui noi nu putem ieşi

Şi nu te pot urma de n-o vrea el.

FAUST

Nu el ţi-a comandat să mi te-arăţi ?

MEFISTO

Nu, Faust, de bună voie sînt aici.

FAUST

Nu forţa invocării ce-am lansat

Mi te-a adus ? Vorbeşte, spune, zi !

MEFISTO

Ea-i cauza, atît, *per acddens* *

Căci noi un om cînd auzim hulind,

Pe Domnul şi scriptura lepădînd,

Şi chipul lui Hristos batjocorind,

Sosim în zbor şi plini de zel, sperăm

Că sufletu-i trufaş i-1 vom lua.

Nici n-am veni dacă n-ar folosi

Mijloacele ce l-ar putea damna.

Deci cea mai scurtă scurtătură e,

In orice invocare-ai vrea să faci,

Vîrtos s-abjuri Treimea Sfîntă şi

Să te închini smerit şi rugător

Celui ce singur e monarh în iad.

*Din întâmplare.

FAUST

Aşa făcut-a Faust în crezul său

Că nimeni nu-i mai mult ca Belzebut,

Cîrmaci unic şi căruia, voit,

I-l dau pe Faust, căci lui l-am dedicat,

Acest cuvînt : damnare, ce l-ai spus,

Nu-l poate-nspăimînta pe Faust, căci el

Cu drag în Elizeele Cîmpii

Ar coborî, chiar iadul dac-ar fi,

Ca printre înţelepţii din trecut

Să fie-o umbră lîngă umbra lor.

Dar vane sînt aceste digresiuni

Ce au drept miez prea vanul omenesc ;

Mai bine spune-mi cine-i Lucifer

Pe care-l chemi stăpîn şi domnul tău ?

MEFISTO

Arhiregent, al umbrelor stăpîn,

Din veac în veac ele robite-i sînt.

FAUST

Şi n-a fost oare înger, Lucifer ?

MEFISTO

A fost, o, Faust, şi-ndrăgit a fost,

Cel mai iubit de Domnul Dumnezeu.

FAUST

Cum de-a ajuns al diavolilor prinţ ?

MEFISTO

Trufaş şi insolent s-a ridicat

Şi sfidător, pe Domnul 1-a-nfruntat

Şi-acesta 1-a zvîrlit, din ceruri, jos.

FAUST

Şi voi, voi ce trăiţi cu el, ce-aţi fost ?

MEFISTO

Sărmane duhuri ce-am căzut atunci.

Cu Lucifer urzit-am uneltiri,

Cu Lucifer pedeapsa ne-am primit,

Şi pentru veşnicie ne-am damnat

Cu Lucifer în hăuri aruncaţi.

FAUST

Şi unde ispăşiţi osînda Lui ?

MEFISTO

În iad.

FAUST

Şi-atunci cum poţi, nu-n iad, ci-aici să fii ?

MEFISTO

Aici tu crezi că sînt ieşit din el ?!

Oriunde-aş fi acum, în iad aş fi,

Căci cine-a stat cîndva în faţa Lui

Şi-al veşniciei gust pe buze-avînd

Putea, nestingherit, pe Dumnezeu

Să-l vadă ne-ncetat, ferice-a fost !

Nu-s schingiuit mereu cu iaduri mii

Lipsit fiind pe veci de ce-am avut ?

O, Faust, să nu mai vorbim de timpul dus.

Cu-aceste întrebări mă dori cumplit

Iar sufletu-mi lovit de tremur e

Şi simt cum mă sfîrşesc aprins de chin.

FAUST

Cum poate marele Mefisto, el

De bocet podidit, să geamă-nvins

C-a fost lipsit de bucurii cereşti ?

Învaţă de la Faust să fii bărbat.

Hai, cată cu dispreţ la tot ce-a fost

Şi-n veci de veci n-ai să mai poţi avea.

De vrei, acum, ascultă ruga mea:

Măriei-sale, Lucifer, doresc

Din partea mea să-i duci cuvîntul meu,

Să-i spui că Faust a atras asupra lui

O moarte fără de-nviere cînd

Prin gînd şi fapta sa el a hulit Divinul chip.

Să-i spui că vreau eu, Faust,

Să-i dau fiinţa mea în schimb de-mi dă

Atîţia ani cîte ore sînt în zi

De voluptăţi şi trai ne-nchipuit,

Iar tu să-mi fii slujbaş nedespărţit

Şi-adînc supus. Orice-aş dori, să-mi dai !

Şi să-mi răspunzi orice te-aş întreba !

Şi-ai mei duşmani s-ucizi, de vreau aşa !

Şi ce mi-e drag să aperi plin de sîrg !

Şi-orbeşte să asculţi porunca mea.

Te du acum la Lucifer purtînd

Cuvîntul meu. Eu te aştept să vii

Răspunsul să-mi aduci, oricare-ar fi,

La miezul nopţii în odaia mea.

MEFISTO

Ai vrut-o, Faust. O fac.

Mă duc în zbor

(Iese Mefisto.)

FAUST

Şi de-aş avea nu-un suflet, ci duium

Cît stelele pe cer, toate le-aş da

Pe Mefisto să-1 am în slujba mea.

Prin el al lumii împărat voi fi,

Iar prin văzduhul mişcător, un pod

Voi face peste-oceanul înfuriat,

Pe el cu-alai şi oastea mea să trec !

Şi, sugrumînd strîmtoarea Gibraltar

Din Spania şi Africa să fac

Coroanei mele un supus pămînt ;

Iar imperialul potentat german

Nu va trăi decît prin vrerea mea.

îngenuncheaţi să-mi stea şi regi şi prinţi.

Căci ce-am dorit se va-mplini acum.

Deci, în ăst timp, să cugetăm cu spor

Al marii arte rost să-1 desluşim

Pînă din nou cu-al său răspuns

Mefisto va veni la locul zis.

(Iese.)

TABLOUL IV

O *stradă. Intră Wagner şi un Măscărici.*

WAGNER

Măi băiete, vino-ncoace !

MĂSCĂRICIUL

Care băiat ? Ce băiat ?

Trag nădejde că-n adevăr

Ai văzut mulţi băieţi cu un cioc lung

Şi ascuţit ca al meu ! Ha, băiat ! !

WAGNER

Ia zi, mă, ai ceva venituri ? Intrări ?

MĂSCĂRICIUL

Da ! Şi mai ales ieşiri : poţi să le vezi !

WAGNER

Vai de tine, biet rob, se vede cum sărăcia

Se zbenguie-n goliciunea ta. Zău că acest calic

E despuiat şi fără slujbă şi atît de llămînd,

Încît sînt sigur că şi-ar da sufletul satanei

Pentru o spată de berbec, fie ea şi crudă !

MĂSCĂRICIUL

Nu zi ? ! Sufletul meu diavolului pentru

O spată de berbec şi crudă pe deasupra ?!

Nici gînd, bunul meu prieten: ba,

Pe Sfînta Fecioară, ar trebui să fie friptă

Şi să înoate într-un sos gustos, dacă plătesc atît de scump.

WAGNER

Ei bine, dacă te prinzi să mă slujeşti,

Te voi umbli *qui mihi discipulus i.*

MĂSCĂRICIUL

Cum ? în versuri ?

WAGNER

Aşi! In mătasea broaştei, cu papuci de stînjenel verbină!

MĂSCĂRICIUL

Stînjenel? Îmi închipuiam eu că un stînjenel e pămîntul

Pe care ţi 1-a lăsat tat-tu ! I-auzi ? ! Mi-ar părea rău să te jecmănesc

De ce ţi-a rămas ca să-ţi ţii zilele !

WAGNER

Am spus stînjenel, adică iris şi verbină !

MĂSCĂRICIUL

Aha ! înţeleg ! Vermină ! Care va să zică,

Dacă aş fi omul tău aş avea cîte insecte toate !

WAGNER

Le ai, de eşti cu mine sau nu ! Dar lasă-le-ncolo

De glume şi de îndată fă legămînt cu mine pe şapte ani

Că de nu am să prefac toţi păduchii de pe tine în fraţj

Călugăraşi care au să te sfîşie-n bucăţi.

MĂSCĂRICIUL

Nu mai spune, domnule ! Poţi să-ţi cruţi oboseala,

Şi aşa sînt fraţi cu mine. Ai naibii să fie, sînt atît de hulpavi

Cu carnea mea, de parcă ei mi-ar plăti mîncarea şi băutura ! !

Ca discipolul meu.

WAGNER

Las-o-ncurcată, mă, şi hai, ia guldenii ăştia.

(Ii dă banii.)

MĂSCĂRICIUL

Ce sînt astea ? Tăvi ?

WAGNER

Coroane franţuzeşti.

MĂSCĂRICIUL

Pe Dumnezeu, dacă nu s-ar chema coroane franţuzeşti,

Orice om ar fi tot atît de mulţumit să aibă tot atîţia bani englezeşti!

Şi ce fac cu ăştia ?

WAGNER

Ce să faci ? ! De-aici încolo, oricînd şi oriunde te va lua satana,

Ai să ai un ceas de răgaz în faţa ta şi-atît !

MĂSCĂRICIUL

Nu, nu ! Ia-ţi înapoi tăvile !

WAGNER

Banii ! Adevăr îţi zic : nu-i voi primi !

MĂSCĂRICIUL

Adevăr îţi zic : îi vei primi !

WAGNER

Martori să fiţi că i-am dat !

MĂSCĂRICIUL

Martori să fiţi că i-am dat înapoi !

WAGNER

Bine ! ! Voi face ca doi diavoli să te-nhaţe şi să te ia de-aici acum !

Baliol şi Belcher ! !

MĂSCĂRICIUL

Să poftească-ncoa' Baliol şi Belcher şi-o să-i mardesc

Cum n-au mai fost mardiţi de cînd sînt draci !

Şi dacă-l omor pe unul dintre ei, ştii ce-o să zică lumea ?

Ia priviţi la grozavul cela de colo cu nădragii în burlane,

El l-a ucis pe dracu ! Şi-atunci vor trebui să mă poreclească

Ucigătorul dracului, în toată parohia !

(Intră doi Diavoli: Măscăriciul începe să alerge încoace şi încolo ţipînd.)

WAGNER

Baliol şi Belcher, duhuri, pieriţi !

(Diavolii ies.)

MĂSCĂRICIUL

Cum, au plecat ? ! Blestemaţi să fie ! Au unghii cumplit de lungi !

Da, un drac şi o drăcoaică ! O să-ţi spuii cum îi poţi deosebi :

Toţi diavolii au coarne, pe cînd diavoliţele au crăpături

Şi picioarele despicate ! Copite, ce mai !

WAGNER

Hai, lasă asta, mă, şi vino !

MĂSCĂRICIUL

Ia-n ascultă ! Dacă te slujesc, o să mă-nveţi cum săi fac ca să se iveascâ Banios şi Balceos ?

WAGNER

N-avea grijă, te-nvăţ eu să te preschimbi în de toate:

Într-un cîine, într-o mîţă, într-un şoarece, sau într-un; şobolan sau în orice.

MĂSCĂRICIUL

Cum, un creştin într-un cîine, o mîţă, un şobolan, sail un şoarece?!

Nu, nu, domnule, dacă mă prefaci în ceva, atunci să-mi dai chipul

Unui purice micuţ, drăgălaş şi zglobiu, ca să pot fi şi-aici şi-acolo, oriunde.

Oh, aşa voi gîdila buzunarele fustelor pe care le poartă fetele nurlii !

Pe legea mea că am să fiu printre ele !

WAGNER

Hai, mă, vii ?

MĂSCĂRICIUL

Ia-n ascultă, Wagner !

WAGNER

Cum ? ! Aşa ! Baliol, Belcher ! !

MĂSCĂRICIUL

Stai, nene ! Te rog, nene !

Lasă-i pe Banios şi Belceos să se ducă la culcare !

WAGNER

Mă, calicule, mie să-mi zici domnul Wagner, iar ochiul tău

Cel stîng să fie aţintit, diametral, pe călcîiul meu cel

drept *quasi vestigiis nostris insistere K*

(Iese.)

MĂSCĂRICIUL

Dumnezeu să mă ierte, ăsta vorbeşte o olandeză de pe altă lume !

Ce să mă fac ? ! îl voi urma şi-1 voi sluji,

Asta-i limpede că nici nu pot face altfel.

(lese.)

* Ca pentru a călca pe urmele paşilor noştri. (31)

TABLOUL V

Faust în camera sa de lucru.

FAUST

Acum, neapărat, o Faust, vei fi

Damnat să nu poţi să mai scapi nicicum,

Şi-atunci de ce să mai gîndeşti la rai ?

Cu ce folos la Domnul Dumnezeu ?

Alungă aste vane fantezii !

La deznădejde doar poţi aspira

Şi, deznădăjduind de Dumnezeu,

In Belzebut nădejdea să ţi-o pui !

Cum, şovăi, Faust ?! De ce ? Auzi ceva

Urechea ta a prins din zbor un zvon :

„Abjură, Faust, magia cît e timp

Şi-ntoarce-te spre Domnul tău din nou !"'

Da ! Faust se-ntoarce către Dumnezeu.

Se-ntoarce spre El ? ! Dar cum ? O, Faust,

De Domnul tău nu eşti iubit, căci tu

Slujeşti un zeu ce-i însuşi jindul tău,

Şi-n miezul lui ascuns e Belzebut.

Deci lui clădeşti altar de rugăciuni,

Şi îi jertfeşti şi-i vei jertfi curînd

Ca să-i oferi şiroi de sînge cald

De prunci ucişi, o Faust, cu mîna ta.

(Intră Îngerul Bun şi Îngerul Rău.)

ÎNGERUL BUN

O, dulce Faust, alungă, te implor *Nefasta artă-n care te afunzi!*

FAUST

Ce vrei ? Smerenii, pocăinţă, rugi ?!

Cu asta ce-i ? Si cum îmi pot servi ?

ÎNGERUL BUN

Sînt căile deschise către rai.

ÎNGERUL RAU

Sau mai curînd deşarte-iluziuni

Sporind demenţe care-i fac neghiobi

Pe-acei ce-n ele se încred mai mult !

ÎNGERUL BUN

O, dulce Faust, gîndeşte-te la rai,

La cele ce deasupra-ţi stau în cer.

ÎNGERUL RĂU

Nu, Faust ! Gîndeşte-te la avuţii

Şi la puteri şi-onoruri pămînteşti !

(Îngerii ies.)

FAUST

La avuţii, desigur, şi puteri !

Noi senioria Embden * o vom lua

Cînd pentru noi Mefisto va lucra.

Ce zeu te-ar mai putea lovi, o, Faust ? !

Eşti apărat şi-n siguranţă eşti.

Nu te-ndoi. Mefisto, te aştept

Cu veste bună din adînc să vii

Că Lucifer acceptă ruga mea !

Dar oare miezul nopţii n-a bătut ?

Te vreau, Mefisto! Vino, ce mai stai ? !

Veni, veni Mephistophilis2.

(Intră Mefisto.)

O, spune-mi ce-a zis domnu-ţi, Lucifer ?

1 Capitala Frislandei de Răsărit, oraş reputat pe vremea Iui Marlowe.

2 Vino, vino, Mefisto.

FAUST

Ce poate însemna acest îngheţ ?

Ori sîngele-mi nu vrea să scriu cu el

Un zapis ce pe veci legat mă dă ?

De ce nu curge, pactul să-1 sfîrşesc ? !

El s-a sleit pe vorba : „Faust îţi dă

Tot sufletul." Aicea m-am oprit.

De ce n-ai vinde, Faust, suflarea ta ?

E sufletul al tău sau nu ?!

Să scriu Aici, din nou :

Eu sufletul mi-1 dau...

(Intră Mefisto cu un făraş plin de jar.)

MEFISTO

O, Faust, te uită : iată foc. Acum

Nu zăbovi, poţi scrie, curge lin.

FAUST

E drept, s-a limpezit şi e fluid. A

şa, uşor îndată voi sfîrşi.

MEFISTO

(aparte)

O, ce n-aş face, ce n-aş da lui Faust

Ca sufletul să i-1 obţin pe veci !

De-ar şti, nu s-ar grăbi acum atît !

FAUST

Consumatum est K Zapisul e scris

Iar Faust, prin el, lui Lucifer îi dă

Drept moştenire sufletul din el.

Dar ce văd apărînd pe braţul meu ?

Înscrisul ăsta ce-i ? *Homo fuge !2*

Şi unde-aş vrea să fug ? Cum aş putea

Cînd Domnul jos, în iad mă va zvîrli ?

Nu, scris nu e nimic, m-am amăgit,

Vedenii am, atît, scorneli, prostii !

Şi s-a terminat, a Omule, fugi.

Ba nu, mă mint, văd bine ce e scris

Aici, pe braţul meu : *Homo fuge !*

Şi totuşi, Faust, o ştiu : nu vei fugi !

MEFISTO

(aparte)

Ia să-i aduc ceva care să-1 încînte !

(lese. Reintră cu Diavolii care dănţuie în jurul lui Faust dându-i coroane şi straie bogate.

Ies.)

FAUST

Mefisto, ce-a-nsemnat tot ce-am văzut ?

Acest spectacol ce-i ? Ce scop avea ?

MEFISTO

O, mai nimic, Faust, un joc, atît,

Menit să-ncînte doar gîndirea ta

Să ştii ce, prin magie, poţi avea.

FAUST

Şi de poftesc, tu zici, că vor veni

La glasul meu al duhurilor stol ?

MEFISTO

Da, Faust, şi încă lucruri mult mai mari

Stau în puterea ta, numai să vrei.

FAUST

Nu un suflet, ci o mie de-aş avea

Pe-un preţ atît de-mbelşugat le-aş da.

Ăst sul, Mefisto, ia-1. Prin el îţi vînd

Şi trup şi suflet dar condiţionat

Ca tu, la rîndul tău, să-ndeplineşti

Tot ce-ntre noi, în act, e prevăzut.

MEFISTO

O, Faust, pe iad şi Lucifer îţi jur

Ca legămîntul dintre noi să-1 ţin.

FAUST

Atunci ascultă ce-ai făgăduit : *(Citeşte.)*

Primo : ca Faust să poată fi un duh

în formă şi-n substanţă cînd va vrea ;

Secundo : ca Mefisto, slugă lui

Să-i fie ! şi la ordinele lui ;

Tertio : el va-ndeplini, aduce

Sau face, spune, ce-i va fi cerut ;

Quarto : în camera sau casa lui

Mefisto 3e va ţine-n totul nevăzut ;

In fine-am scris, Mefisto-i de acord

Să se arate-n orice loc şi timp

Sub orice chip sau formă va pofti

Johanes Faustus ce, la rîndul său

E de acord cu următorul preţ :

Eu, Johanes Faustus, din Wittenberg,

Doctor, prin prezenta îmi dau atît trupul

Cît şi sufletul lui Lucifer, monarh al Răsăritului,

Prin sfetnicul său Mefisto, şi pe deasupra

Sînt de acord ca, după ce vor fi trecut

douăzeci şi patru de ani, dacă articolele de mai sus

Nu vor fi fost violate, să aibă depline puteri

ca să-1 ia şi să-1 transporte pe sus numitul

Johanes Faustus, trup şi suflet, carne, sînge sau bunuri

În sălaşul lor, oricare ar fi el.

Făcut de mine, Johanes Faustus.

MEFISTO

De bună voia ta, drept testament

De veci e-al meu acest înscris, o, Faust ?

MEFISTO

Da ! Ia-l şi dracu' să-ţi dea bine-n schimb.

MEFISTO

Acuma, Faust, tu cere-mi ce pofteşti.

FAUST

Intîi eu despre iad voiesc a şti.

Hai, spune-mi unde-i acest loc numit

De oameni iad ?

MEFISTO

Sub, ceruri, dragă Faust.

FAUST

Sub ceruri, bun ! Dar unde, în ce loc ?

MEFISTO

într-ale elementelor plămezi.

Acolo unde sîntem schingiuiţi

Şi unde-n veci de veci rămînem prinşi ;

Căci iadul n-are nici hotar, nici miez.

Nici nu-i închis într-un anume loc ;

Nu ! unde sîntem noi şi iadul e

Şi-acolo unde-i iad sîntem şi noi

Şi niciodată nu putem lipsi.

Iar minţii tale ca să-i fie clar

îţi spun şi poate-ai să pricepi aşa,

Cînd lumea-ntreagă se va dizolva

Şi-orice suflare s-o purifica

Să ştii, şi limpede îmi pare spus :

Că unde n-o fi rai, doar iad va fi.

FAUST

Mai las-o, cred că iadu-i doar un mit.

MEFISTO

Gîndeşti-aşa, e bine, de ce nu ? !

Dar experienţa te va învăţa

Amarnic să te răzgîndeşti, o, Faust.

FAUST

Deci tu gîndeşti că-n veci voi fi damnat ?

MEFISTO

Da ! Fără greş ! Căci iată am

Acest înscris al tău prin care-i spus

Că sufletul ţi-1 laşi lui Lucifer.

FAUST

Îi las şi trupul meu, ţi-o jur, ei şi ?

Tu crezi că Faust e-atît de prost încît

Să creadă că murind va mai trăi,

Şi că dureri mai sînt pentru cei morţi ? !

Sînt fleacuri şi poveşti, scorneli, prostii

Pe babe să le minţi şi pe copii !

MEFISTO

Dar, Faust, eu sînt aci, o pildă sînt,

Prin mine dovedesc că te înşeli,

Doar ştii că sînt damnat, că sînt în iad !

FAUST

Cum ? ! Cum eşti aici în iad ?

Nu, Mefisto, şi dacă acesta este iadul,

Eu sînt de acord să fiu damnat aici :

Ce, nu e minunat să te plimbi, să discuţi, etc.?

Dar să; lăsăm asta la o parte. Mefisto, dă-mi o soţie.

Vreau să-mi aduci cea mai frumoasă fată din Germania,

Fiindcă sînt muieratic şi lasciv şi nu pot trăi fără o soţie.

MEFISTO

Cum ? O soţie ? Faust, eu te conjur

Nu pronunţa cuvîntu-ngrozitor !

FAUST

Mefisto, dragul meu, tu eşti legat!

Soţie vreau ! Tu trebuie acum

Să te supui la ce ţi-am poruncit.

MEFISTO

Ei bine, o vei avea.

Stai pînă mă întorc :

O să-ţi aduc o soţie în numele diavolului ! *(Iese.)*

(Intră Mefisto cu un Diavol în straie femeie. Focuri de artificii.)

Ei, spune-mi Faust, cum îţi place soţia asta ?

FAUST

A ciumii fie ! Nu-i decît un stîrv,

O tîrfă otrăvită ! Să n-o văd !

MEFISTO

Taci, Faust, căsătoria e un joc,

O formă stearpă, un ceremonial.

De mă iubeşti, o uită, n-are rost

Şi curtezane, eu, ca fructul copt

Le voi culege. Rind pe rînd, în pat

Le vei avea. Pe cele mai nurlii

Pe care ochiul tău le va ochi

Pe care inima-ţi le va voi,

De-ar fi şi-atît de caste ca acea

Penelope cîntată de Homer,

Sau chiar şi înţeleaptă dacă-ar fi

Ca splendida regină din Saba,

Sau prea frumoasă de închipuit

Precum era pe faţa cerului

Strălucitorul Lucifer atunci

Cînd încă nu căzuse în adînc.

Dar las-aceste fleacuri, dragă Faust,

Priveşte astă carte ce-ţi ofer.

(îi dă o carte.)

Citeşte-o, Faust, te-apleacă-asupra ei :

Rostirea ăstor rînduri aur dă,

Iar pe pămînt trasînd ăst cerc vrăjit

Se vor porni furtuni, dezlănţuiri

Cu trăsnet, tunet şi potop puhoi;

Iar dacă de trei ori aceste trei

Cuvinte le pronunţi evlavios

Indat-oşteni armaţi se vor ivi

Dispuşi să facă orişice-ai dori.

FAUST

îţi mulţumesc, Mefisto, dar mai curînd

Aş vrea o carte în care să pot găsi toate vrăjile

Şi invocările prin care să pot chema,

Atunci cînd poftesc, duhurile.

MEFISTO

Iată, ce doreşti se află în cartea ce ţi-am dat. Aici. *(întoarce paginile.)*

FAUST

Dar vreau o carte în care să pot vedea

Caracterul tuturor planetelor cerului,

Prin care să le cunosc mişcările, aşe zarea.

MEFISTO

(Intorcînd paginile.) Sînt de asemeni aici.

FAUST

Mai dă-mi o carte în care să pot vedea

Toate plantele ierburile, copacii, tot

Ce creşte pe pămînt, şi cu asta terminat.

MEFISTO

Sînt aici.

FAUST

Nu-i cu putinţă, te înşeli !

MEFISTO

Nu, Faust, ţi-o garantez. *(Întoarce paginile.)* Aici.

FAUST

Aş vrea

Tot ce-am cerut, dar parcă mă-ndoiesc :

Privirile spre cer cînd le ridic

Adînc mă căinez şi pocăit

Te blestem crunt, Mefisto blestemat,

Căci tu cu bucurie m-ai frustrat

De dreptul de-a privi în sus !

MEFISTO

Cum, Faust,

Chiar eşti convins că cerul e atît

De minunat ? Ascultă la ce-ţi spun:

El nici pe jumătate nu-i, să ştii

Atîta de frumos pe cît eşti tu

Sau orice om ce-ar fi pe-acest pămînt !

FAUST

Şi cum poţi dovedi ce-ai afirmat ?

MEFISTO

Pămîntul pentru om a fost creat

Deci oamenii sînt mult mai minunaţi !

FAUST

Dacă zidit el pentru oameni e,

Atunci şi pentru mine-a fost clădit !

Magia o voi renega, renunţ

A pocăinţei cale o voi lua.

(Intră îngerul Bun şi îngerul Rău.)

ÎNGERUL BUN

Da, Faust, căieşte-te şi

Domnul tău îndurător asupra-ţi va privi.

ÎNGERUL RĂU

Tu eşti un duh şi Domnul nicidecum

De tine milă nu poate avea !

FAUST

Cine-mi şopteşte oare că-s un duh ? Ş

i diavol dacă-aş fi, el, Domnul meu,

De mine îndurare poate-avea ;

Da, Domnul milostiv mă va ierta

Dacă adînc mă pocăiesc acum.

ÎNGERUL RĂU

Ar fi adevărat, numai că Faust

în pocăinţă nu va luneca.

(îngerii ies.)

FAUST

Mi-e inima cuprinsă de îngheţ

O simt de piatră, nu pot să mă rog ;

A pocăinţei cale n-o pot lua,

Abia de pot în murmur să rostesc

Cuvintele de slavă, rai sau cer,

Credinţa m-ar salva, dar vai, nu pot ;

Şi-aud ecoul înspăimîntător

Ce în urechi îmi tună ne-ncetat

Urlînd acelaşi zvon : damnat eşti Faust !

Da, săbii şi cuţite, ştreang şi puşti.

Otrăvuri şi oţel înveninat

Sînt aşezate-n faţa mea acum

Ca moartea să mă poată-mpresura.

Cu mult-naintea ăstei clipe, Faust

De bună voie s-ar fi sinucis

Dacă-a plăcerii poftă n-ar fi-nvins

Adînca disperare ce-a simţit.

Dar pot gîndi şi altfel şi să-mi spun :

Oare nu eu fâcut-am pe Homer,

Aedul orb, să cînte-mbelşugat

Despre nebunul foc ce-a mistuit

De dragoste pe fiul lui Priam,

Frumosul Alexandru *l* cel iubit

De nimfa Oenone 2 şi moartea ei ?

Şi oare-acel3 ce Teba a clădit

Prin sunetul de vis al harfei lui

Nu pentru mine a cîntat atunci

Cu melodii răpite zeilor,

Cum astăzi pentru mine va cînta

Mefisto ce mi-e dat spre-a mă sluji ?

Atunci, de ce să mor ? De ce să plîng ?

De ce al umilinţei chin să-ndur ?

* Marlowe se referă la Paris sub numele său de Alexandru.

2 Fiica regelui fluviu Cebrene, înzestrată de către Apolo cu darul profeţiei şi cu ştiinţa vindecării; iubită a lui Paris, nu-l salvează, din gelozie, şi după moartea lui se sinucide. 3

Cadmus, legendarul întemeitor al Tebei.

De ce de disperare să mă frîng ?

Sînţ hotărît, eu, Faust, nu voi ceda,

Al pocăinţei drum îngust nu-l iau !

Hai, răule Mefisto, hai din nou

Să discutăm aprins, s-argumentăm.

Să obiectăm în controverse **iar**

Şi al astrologiei rost divin

Să-l dezlegăm ! Deci, spune-mi tu, să ştiu,

Sînt ceruri dincolo de lună, zi,

Şi cîte ? Spune-mi şi de-un singur glob

Cuprinde-n sine lumea astrelor,

Aşa cum se arată pentru noi

în centrica-i substanţă ăst pămînt ?

MEFISTO

Precum sînt elementele, o, Faust,

Aidoma şi sferele cereşti ;

Ele-mpletit îngemănate sînt

Şi-orbita fiecăreia, să ştii,

Se ţese-nvecinat cu-a tuturor,

Iar toate împreună se rotesc

Pe-un singur ax, un ax ce-n vîrful lui

Sfîrşeşte prin acel ce noi numim

Marele Pol al lumii : iar Saturn,

Sau Marte, Jupiter, nu sînt cum par

Înşelătoare nume fiindcă sînt

Rătăcitoare stele, doar atît.

FAUST

Dar spune-mi, au ele o singură mişcare : *situ et tem-pore ? l*

MEFISTO

Toate se mişcă împreună de la răsărit la apus

În douăzeci şi patru de ore, pe polii lumii,

Dar se deosebesc în mişcarea lor pe polii zodiacului.

1 Atît ca loc cît şi ca timp.

FAUST

Lasă, Mefisto, fleacuri de-acest fel !

Asemenea nimicuri Wagner chiar

Le poate lămuri fără cusur.

Oare Mefisto nu-i mai priceput ?

Să nu cunoască el mişcările

Planetelor, mişcări ce duble sînt ? !

Ziua naturală, pentru prima,

E de-ajuns ; cu a doua se complică :

Astfel pentru Saturn sînt necesari treizeci de ani ;

Pentru Jupiter, doisprezece ;

Pentru Marte, patru ; pentru Venus şi Mercur,

Un an, iar lunei îi ajung douăzeci şi opt de zile.

Acestea toate sînt pe măsura unui student

Din anul întîi de universitate. Mai bine spune-mi,

Are fiecare sferă un domeniu particular sau o virtute proprie ?

MEFISTO

Da.

FAUST

Cîte sfere sau cercuri există ?

MEFISTO

Nouă : cele şapte planete, firmamentul şi cerul imperial sau empireu!.

FAUST

Ei bine, atunci rezolvă-mi această problemă :

De ce nu există conjuncţii, opoziţii, aspecte, eclipse,

Toate deodată, ci în unii ani sînt mai multe, în alţii mai puţine ?

MEFISTO

Per inaequalem motuin respectu totius

FAUST

Şi iată, răspunsul mi s-a dat.

Spune-mi acum cine a făcut lumea ?

» Prin inegalitatea mişcării lor faţă de întreg.

MEFISTO

Nu-ţi voi spune.

FAUST

Dulce Mefisto, spune-mi.

MEFISTO

Nu stărui, fiindcă nu-ţi voi spune.

FAUST

Ticălosule ! Oare nu te-ai legat să-mi răspunzi la orice întrebare ?

MEFISTO

Am făcut legămînt să-ţi răspund la orice întrebare

Care nu este potrivnică împărăţiei noastre.

Aceasta este potrivnică. Gîndeşte-te la iad şi nu uita că eşti damnat, Faust.

FAUST

Faust, gîndeşte-te la Dumnezeu care a făcut lumea !

MEFISTO

Mai bine nu uita ce ţi-am spus.

(Iese.)

FAUST

Da, spirit blestemat, te du în iad !

Tu eşti acel ce l-ai damnat pe Faust,

Pe bietul Faust ! Sau nu e prea tîrziu ? !

(Intră îngerul Bun şi îngerul Rău.)

ÎNGERUL RĂU

Prea tîrziu ! Prea tîrziu !

ÎNGERUL BUN

Niciodată,

Nu-i niciodată prea tîrziu de Faust,

Căindu-se cinstit, s-ar pocăi.

ÎNGERUL RĂU

Toţi diavolii te-ar sfîşia bucăţi

De-ai îndrăzni să te căieşti acum.

ÎNGERUL BUN

Te pocăieşte, Faust, nu-i prea tîrziu ;

Iţi spun : nici pielea nu ţi-o vor zgîria. *(îngerii ies.)*

FAUST

Hristos cel blînd e salvatorul meu.

Încearcă tu să izbăveşti, de vrei,

Nefericitul suflet al lui Faust !

(Intră Lucif er, B elzebut şi Mefisto.)

LUCIFER

Hristos e drept ! Cum te-ar putea salva ?

Nu-i pasă nimănui de duhul tău,

Doar eu de el interesat pot fi.

FAUST

O, cine eşti tu ce-mi apari acum

Atît de înfricoşător la chip ?

LUCIFER

Sînt Lucifer, iar el e-un prinţ din iad.

FAUST

O, Faust, ei au venit aci să ia

Din tine sufletul ce l-ai vîndut !

LUCIFER

Ba am venit să-ţi spun că ne jigneşti;

Vorbeşti potrivnic celor ce ai scris !

Nu trebuie spre Dumnezeu, în gînd,

Sau spre Hristos privirea să-ţi întorci.

Gîndeşte-te la demoni şi la iad,

Gîndeşte la damnarea ta şi-a lor

Aşa precum tu singur te-ai legat.

FAUST

Te rog, mă iartă pentru ce-am făcut

Şi niciodată nu voi mai greşi ;

Da, Faust, făgăduieşte-n mod solemn

Că niciodată nu va mai privi

Spre cer ; că numele lui Dumnezeu

El niciodată nu-l va mai rosti,

Nici rugăciune, el nu-i va-nălţa,

Scriptura sfîntă o va arde-n rug,

Pe slujitorii lui îi va-njunghia

Şi-i va ucide peste tot, oricînd.

Voi pune duhurile ce-mi slujesc,

Biserici şi lăcaş de-nchinăciuni

Să le dărîme-n pulbere şi praf !

LUCIFER

Fă-o şi te vom răsplăti bogat.

Noi, Faust, am venit din iad

Ca să-ţi aducem diavoleştile desfătări.

Te aşează şi priveşte cele Şapte Păcate de Moarte,

Care acum ţi se vor înfăţişa sub adevăratul lor chip.

FAUST

Aceasta îmi va fi privelişte

Plăcută cum a fost pentru Adam

Vederea Raiului în jurul său In ziua-ntîi a creaţiunii lui.

LUCIFER

Nu vorbi de rai, nici de creaţie.

La spectacolul ce ţi se oferă fii cu luare aminte.

(Intră Cele Şapte Păcate de Moarte.)

Iată, Faust, cercetează-le pe fiecare după nume, atribute, fel şi chip.

FAUST

Tu, prima, cine eşti ?

TRUFIA

Eu sînt Trufia. Dispreţuiesc necesitatea unei filiaţiuni

Sînt ca puricele lui Ovidiu , mă pot strecura în orice ascunziş

Al unei fete ; uneori, în chip de perucă, mă aşez pe capul ei

Umbrindu-i fruntea sau, ca un evantai de pene, îi sărut buzele;

În adevăr o fac ! Oare ce nu fac eu ? ! Dar cum este cu putinţă ?

Ce este acest miros ? Nu voi mai spune nici un cuvînt dacă

Nu mi se aşterne pardoseala cu miresme îmbătătoare

Şi pereţii nu se îmbracă într-o tapiţerie de Arras 2 !

FAUST

Cine eşti tu, ce-a de-a doua ? . . .

ZGIRCENIA

Eu sînt Zgîrcenia, născută dintr-un moşneag de rînd,

Într-o pungă veche de piele şi, dacă ar fi după voinţa mea,

Aş rîvni ca această casă şi toţi oamenii din ea să se prefacă în aur,

Ca să vă pot încuia în sipetur meu cel adînc şi de nădejde.

O, aurul meu dulce !

FAUST

A treia, tu, cine eşti ?

MÎNIA

Eu sînt Mînia ! Eu nu am avut nici tată, nici mamă :

Am ţîşnit din gura unui leu, cînd eram doar de o jumătate de oră :

De atunci am tot alergat în susul şi în josul acestei lumi,

Purtînd asupră-mi aceste săbii, rănindu-mă pe mine însămi

Cînd nu am găsit cu cine mă lupta. M-am născut în iad

Şi, ia aminte, adevăr zic unul dintre voi îmi va fi tată.

FAUST

Tu, a patra, cine eşti ?

1 Aluzie la *Carmen de* Pulice (Cîntecul puricelui), lucrare medievală, atribuită încă lui Ovidiu pe vremea lui Marlowe.

2 Oraş din Franţa, renumit încă din sec. al XlV-lea pentru ţesăturile şi tapiseriile sale.

INVIDIA

Eu. sînt Invidia, născută dintr-un coşar; şi o stridie.

Nu-ştiu carte şi de aceea aş dori ca toate cărţile să fie arse

O, de-ar veni o foamete să bîntuie întreaga lume,

Să. moară toţi şi doar eu să trăiesc !

Atunci să vezi ce grasă aş fi !! Dar de ce stai tu aşezat Ş

Şi eu în picioare ? Ridică-te, şi chiar mai mult decît atît ! !

FAUST

Piei de-aici, pizmaşă ticăloasă ! Cine eşti tu, cea de-a cincea ?

LĂCOMIA

Cine ? Eu, domnule ? Eu sînt Lăcomia. Părinţii mei

Sînt toţi răposaţi şi nu mi-au lăsat nici un ban,

Ci doar un pîrlit de uzufruct ; auzi, doar treizeci de prînzuri

Pe' zi şi zece gustări, un fleac, o picătură din care natură mea

Nu se poate îndestula. Nu încape îndoială, eu mă trag

Din viţă de monarh. Bunicul meu era o halcă de slănină,

Bunica o butie de vin de Bordeaux, iar naşii' mei au fost,

ascultă bine : Pete-scrumbie-n-saramură şi Martin-bou-gras !

O, dar năşica mea ! Ce femeie de neam ! Era atît de iubită

În orice tîrg sau oraş mai de soi ! O chema Margery-bere-de-martie

Mată, Faust, acum îmi cunoşti toţi strămoşii, n-ai vrea să mă pofteşti la cină ?

FAUST

Nu, vedea-te-aş spînzurată ! Mi-ai mînca toată agonisita !

LĂCOMIA

înăbuşi-te-ar dracu să te-năbuşe !

FAUST

Inăbuşi-te-ai singură, nesăturato ! Cine eşti tu, cea de-a şasea ?

TRINDAVIA

Eu sînt Trîndăvia. M-am născut pe un mal însorit,

Unde de-a pururi am zăcut de atunci ; mi-ai făcut

Un mare rău aducîndu-mă de acolo.

Lasă-mă să fiu dusă înapoi de către Lăcomie şi Desfrînare.

Nu mai spun nici o vorbă şi de mi s-ar da

Preţul de răscumpărare al unui monarh.

FAUST

Cine eşti tu, doamnă Tîrfă, cea de-a şaptea şi ultima ?

DESFRÎNAREA

Cine sînt eu, domnul meu ? Eu sînt una căreia

Îi e mai dragă o şchioapă de carne crudă de berbec

Decît un cot de peşte fript şi prima literă

A numelui meu începe cu desfrînarea.

FAUST

Plecaţi ! In iad, în iad cu voi !

(Păcatele ies.)

LUCIFER

Ia spune-mi, Faust, cum le-ai găsit ? Iţi plac ?

FAUST

Mă crede, Lucifer, că sufletu-mi întreg s-a desfătat cînd le-am privit.

LUCIFER

În iad, o, Faust, se pot găsi de soi

Şi-ncîntătoare lucruri înmiit.

FAUST

O, oare-ar fi îngăduit, în iad

Eu să cobor şi iarăşi să mă-ntorc

Aci ? Ce fericit aş fi atunci !

LUCIFER

Dorinţa asta ţi-o voi împlini :

La miezul nopţii încă azi trimit

Să fii adus. Dar între timp tu ai »

Această carte şi, atent citind,

Vei învăţa să te prefaci cînd vrei

In orice formă, chip, de sînt ori ba.

FAUST

Iţi mulţumesc, adînc, o, Lucifer,

Puternice stăpîn. O voi păstra,

Da, cartea ta ce mi-ai încredinţat,

Cu grijă cită pentru viaţa mea.

LUCIFER

Adio, Faust, şi mintea să-ţi aţii

Doar la infern şi infernalul rit !

FAUST

Mă plec ! Adio, Lucifer mărit!

(Ies Lucifer şi Belzebut.)

Şi-acum, Mefisto, vino s-o pornim !

(Ies împreună.) (Intră Corul.)

CORUL

Preaînvăţatul Faust voind a şti

Şi a cunoaşte tainele-n adînc

Şi-ale astrologiei mari minuni

Ce sînt gravate-n cartea din înalt

Al firmamentului jupiterian

Şi trebuind, peste Olimp, în zbor

Să-şi afle drum din ce în ce mai sus,

Intr-o caretă de cleştar şi foc

S-a aşezat şi-uşor a fost purtat

De înjugaţi balauri, lui supuşi.

Măritul Faust aşa a descurcat

Şi la-ncercare-a pus cosmogonii.

Acum, pe cît îmi pare-a fi aflat,

La Roma el întîi va poposi

Vrînd Papa şi-a lui curte-a cerceta

Şi să asiste vrînd la-acel banchet

Prin care an de an e celebrat Petru,

Preasfînt al raiului portar.

(Iese *Corul.)*

TABLOUL VI

Camera Papei. Intră F au st şi M efisto.

FAUST

Mefisto drag, acum la ăst popas

Aş vrea să-ţi spun cît sînt de fericit

Şi cum spre mine zboară-n stol zorit

Toate priveliştile ce-am văzut !

Am fost în Trier *1,* falnicul oraş

Şi-al său ţinut cu lacuri de safir

Atîta de adînci.

Eu văd şi-acum înalţii munţi stîncoşi în sus

Cum se avîntă către bolţi de-azur,

Împrejmuind c-un zid de nepătruns

Frumosul loc ! Sînt bucuros gîndind

Că nici un prinţ nu-1 poate cuceri

De-ar fi şi cel mai crunt cuceritor.

Şi-apoi Parisul, Sena lunecînd

Şi noi cutreierînd în lung şi-n lat

Splendida coastă-a Franciei ; şi-apoi

Să vezi cum rîul Mâine se varsă-n Rin,

Podgoriile de pe malul său

Purtînd ciorchini de aur blond, izvor

Al vinului de drept numit sublim.

Apoi Campania şi-al ei belşug,

Şi Napoli furîndu-ţi ochii prinşi

De farmecul clădirilor, minuni :

Şi cît de armonios e împărţit

1 Oraş din Germania — In Prusia renană — Augusta Trevirorum în vremea romană. Momente din secolele Vl-Xt şi o celebra bibliotecă. încrucişare de drumuri comerciale în evul mediu.

Oraşu-n patru părţi la fel de mari

De străzi ce se-ntretaie în unghi drept,

Pavate cu dalaj viu colorat

Din cărămizi chitite pe ales !

Ţii minte că acolo am văzut

Al lui Maro l loc de veci din aur

Şi drum de-o milă englezească lung

Tăiat prin stîncă-n cursul unei nopţi ?

Şi Padova, Veneţia, vrăjiri !

Şi-atîtea alte locuri ! Nu mai ştiu

La care-n amintire să mă-opresc.

Dar templul somptuos al cărui vîrf 2

Ameninţă al stelelor regat ? !

Călătorind pe drum de tine-ales

Faust timpu-a depănat cu spor şi rost

Şi-acum, prin voia ta, ajunşi aci,

Aş vrea să ştiu în care loc sîntem ?

Sau poate înainte s-o fi spus

Tu-n zidurile Romei m-ai adus ?

MEFISTO

Da, Faust, am făcut-o ; şi, ca să nu fim lipsiţi

De cele de trebuinţă, am împrumutat camera

Sanctităţii-Sale pentru folosul nostru.

FAUST

Nădăjduiesc că Sanctitatea-Sa

Ne va ura în grabă : bun-venit !

MEFISTO

Taci, omule, nu-i vorba de asta ! Nu o să aşteptăm

Să ne poftească el, ci ne vom înfrupta cu îndrăzneală

Din îmbelşugatele sale merinde.

Şi-acuma ca să-ţi dai seama, fătul meu,

De toate cîte-n Roma poţi vedea

Şi încîntare să resimţi privind,

1 E vorba de poetul latin Publius Virgilius Maro (70-19 î.e.n.

2 Probabil Domul din Milano.

Şă ştii că-acest oraş e aşezat

Pe şapte mari coline ce-1 susţin,

Iar drept prin mijloc Tibrul curge lin

Cu maluri care, şerpuind, împart

Cetatea-n două părţi la fel de mari.

înalte peste fluviu se-arcuiesc,

în totul minunate, patru punţi

Ce leagă între ele mal de mal

Şi-asigură prin Roma-n lung şi-n lat

O trecere uşoară, fără păs.

Pe Ponte Angelo, clădit măreţ,

Stă înălţat puternic un castel.

La umbra zidurilor lui se-aţin,

La pîndă parcă, tunuri simple sau

Numite duble, sînt din bronz cioplit

Şi de le numeri poţi uşor să ştii

Că-s tot atîtea cîte zile-n an.

E minunat să vezi cum lîngă porţi

De parcă-ar sta de strajă-n veghea lor,

Se-nalţă obeliscurile-n sus ;

Pe ele Iuliu Cezar le-a adus

Din Africa cînd Nilu-a cucerit.

FAUST

Mefisto, jur pe legea din infern,

Pe Styx şi Acheron, pe Phlegethon *l*

Pururi arzîndu-1 lac de foc, mă jur

Că inima-mi de poftă s-a aprins

Rîvnind să vadă-a Romei străluciri

Şi splendidele-i monumente !

Hai, Deci vino, hai să mergem, ce mai stai ?

MEFISTO

Nu te grăbi, o, Faust, mi-ai spus cîndva

Că ai dori la Roma să soseşti

Aşa încît să poţi participa

1 In mitologia greacă, rîu de foc care curge prin infern.

La praznicul de Sfîntul Petru dat.

Aşteaptă deci şi vei vedea curînd

O ceată de călugări cu chelii *1*

Al căror *summum bonum2* e de fapt

A burţii desfătare şi atît.

FAUST

Dacă-i aşa, atunci hai să glumim :

Îmi trec prin cap tot felul de drăcii,

Năstruşnicia lor ne va distra.

Deci farmecă-mă iute, Mefisto

Să fim pe dată nevăzuţi aci

Şi-n toată Roma orişiunde-aş fi,

Să pot să fac orice poftesc cu ei,

(Mefisto îl vrăjeşte.)

MEFISTO

Aşa, acum eşti nevăzut, o, Faust

Şi liber după gustul tău să faci.

(Se aude sunînd pentru intrarea Papei şi a Cardinalului de Lorena la banchet. Călugării îi însoţesc pentru a-i servi.)

PAPA

Monsignore de Lorena, vrei, te rog, să te apropii ?

FAUST

Mănîncă ghiftuit şi dracii toţi...

Să te înece dacă laşi vreun strop !

Ce-î asta ? Cine-a vorbit ?

Călugări, uitaţi-vă în jur !

PRIMUL CĂLUGĂR

Aici nu-i nimeni, dacă mi-e îngăduit s-o spun Sanctităţii-Voastre.

> Aluzie la „tonsura" pe care o poartă toţi ecleziaştii catolici.

PAPA

Monsignore, iată o mîneare aleasă, trimisă mie de episcopul de Milan.

FAUST

Ce dar ! Iţi mulţumesc, o, domnul meu !

(li smulge farfuria.)

PAPA

Ce-i asta ? Cine mi-a smuls farfuria ?

Nu vrea nimeni sâ se uite?

Monsignore, acest fel: mi-a fost trimis de cardinalul de Florenţa

FAUST

Nu zic că nu-i adevărat ce-ai spus!

Ia să vedem dacă-i gustos! Îl iau !

(Îi smulge farfuria.)

PAPA

Cum ? ! Din nou ! Monsignore;

Să beau pentru izbăvirea domniei tale.

FAUST

Că bine zici ! Să beau, ca izbăviţi

Să fiţi voi toţi aşa cum,v-o doresc !

(Îi smulge paharul.)

CARDINALUL DE LORENA

Monsignore, s-ar putea să fie vreo stafie care

Să se- fi strecurat de curînd afară din purgatoriu

Şi să fi venit aici ca să cerşească iertarea de la Sanctitatea-Voastră.

PAPA

S-ar putea să fie aşa. Călugări, pregătiţi

Un prohod ca să potoliţi mînia acestei stafii.

Şi acum, monsignore, din nou serviţi-vă.

(P a p a îşi face cruce)

FAUST

Ah ! Cruce-ţi faci ? Ei bine, n-are rost

Ca trucul ăsta să-1 mai foloseşti !

(Papa îşi face cruce din nou.)

Cum ? Mă-nfrunţi din nou? Ia seama-ţi zic

Căci pentru-a treia oară te previn cinstit !

(Papa îşi face cruce încă o dată. Faust îi trage o palmă : toţi o iau la fugă, ies.) Hai, zi, Mefisto, ce facem acum !

MEFISTO

Ce vrei ; Dar stai să-i vezi, aici, sobor

Asupra noastră aruncînd din plin

Blesteme, val şi anateme, roi

Ieşind din clopot, cărţi şi luminări !

FAUST

Deci clopot, cărţi şi lumînări ai zis ? !

Da, lumînări şi carte şi tălăngi

Cădelmţînd în lung şi-n lat pe Faust

Afurisindu-1 să-1 trimită-n iad !

Îndată ai s-auzi cum un purcel

Va guiţa, iar un viţel stupid

Mugind va sta alături c-un măgar

Care va rage disperarea lui

Căci azi e ziua Sfîntului Portar.

(Reintră Călugării ca să cînte litania.)

PRIMUL CĂLUGĂR

Haideţi, fraţilor, să-ncepem treaba cu evlavie adevărată :

Blestemat să fie cel care a furat mîncarea Sanctităţii-Sale de pe masă. *Maledicat Dominusl!*

Blestemat să fie cel care a lovit pe Sanctitatea-Sa în obraz ! *Maledicat Dominus !*

Blestemat să fie cel care 1-a lovit pe fratele Sandela în cap. *Maledicat Dominus !*

Blestemat să fie cel care tulbură sfînta noastră litanie ! *Maledicat Dominus !*

Blestemat să fie cel care a luat vinul Sanctităţii-Sale ! *Maledicat Dominus !*

Et omnes sancti! Amen !l

(Mefisto şi Faust îi bat pe Călugări şi aruncă petarde între ei şi astfel ies. Intră Corul.) **CORUL**

Cînd Faust fu-ndestulat de regi şi curţi

Cu lucruri rare, cu minuni, cu vis,

Şi cu privelişti care ochii iau,

El s-a oprit din drum şi s-a-nturnat

La casa lui unde ai săi aflaţi

Absenţa-i cu tristeţe o răbdau.

In jurul său, prieteni şi colegi

S-au strîns grăbiţi plini de elan şi zel

Felicitîndu-1 foarte mulţumiţi

Că printre ei, la adăpost, s-a-ntors.

Iar la agapa care s-a încins

Şi unde-au stat de vorbă-n fel şi chip

Despre-ntîmplări şi fapte ce-a trăit

In drumurile sale care-au fost

Călătorii prin lume şi-n văzduh,

Despre astrologie întrebînd,

Au înţeles din vorbele lui Faust

Că el atît de învăţat era

Incît rival nu mai putea avea,

Atunci de-nţelepciunea lui, cu toţi,

S-au minunat şi mult, într-adevăr,

Prin vorbe şi priviri l-au admirat ;

Iar faima lui s-a-mprăştiat

In lumea largă-n lung şi-n lat crescînd.

Şi astfel, dintre împăraţi, acum

Doar unul singur, Carol Quintul zis

Pe Faust la curtea lui a reuşit

Să-1 aibă oaspe printre-ai săi curteni.

1 Dumnezeu să-1 blesteme !

toţi sfinţii ! Amin !

Acolo ce-a făcut spre-a dovedi

Adîncul meşteşugurilor lui

Eu las nespus ; iar voi îl veţi vedea

Dacă spectacolul îl urmăriţi.

(Corul iese.]

TABLOUL VII

Curtea unui han. Intră Rob in cu o carte în mină.

ROBIN

E minunat ! Am furat una din cărţile de invocaţii

Ae doctorului Faust şi, pe legea mea, am de gînd

Să caut nişte cercuri pentru propriul meu folos.Da!

Acum am să fac aşa încît toate fetele din parohia mea

Să-mi danseze după pofta inimii, goale puşcă,

Să mă desfăt privindu-le ; prin cartea asta şi cu mijloacele

Pe care mi le va da, voi simţi şi vedea mai multe

Decît am simţit sau văzut vreodată!

(Intră Ralph chemîndu-l pe Rob in.)

RALPH

Robin, hei, Robin, te rog vino-ncoace !

E aici un domn care aşteaptă să-şi ia calul

Şi vrea ca lucrurile lui să fie frecate şi curăţate :

A făcut atîta gălăgie stăpînei noastre pentru că

Toate nu sînt aşa cum voia el să fie, că m-a trimis

Să te caut ; te rog, vino !

ROBIN

Stai la o parte, nu te apropia, sau altfel vei fi aruncat în văzduh,

Vei fi dezmembrat ! Ralph, stai la o parte îţi zic ;

Sînt pe cale să fac o treabă nemaipomenită !

RALPH

Vino ! *Ce* faci cu cartea aia ? ! Nu ştii să citeşti.

ROBIN

Ei, aşi ! Stăpînul şi stăpîna vor descoperi că pot citi :

El pentru ruşinea frunţii sale, ea pentru plăcerea iatacu-

lui ei ; e născută să mă rabde pe mine, sau altfel arta mea nu e bună de nimic.

HAL.PH

Ce tot îndrugi ? Ce-i cu cartea asta, Robin ?

ROBIN

Ce e cu ea ?! Ei bine, află că este cea mai neînchipuită carte

Pentru invocaţii din cîte au fost vreodată născocite

De vreun diavol zămislit din pucioasă !

RALPH

Şi ştii să faci invocaţii cu ea ?

ROBIN

Orice lucru îl pot face cu ajutorul ei şi mai întîi te pot îmbăta

Crunt, pe gratis, în orice tavernă din Europa ;

Asta ar fi una din lucrările mele de invocare.

RALPH

Cuvioşia sa, pastorul nostru, ar spune că asta nu înseamnă nimic.

ROBIN

Ai şi tu dreptate, dar, Ralph, dacă te trage aţa la *Nan Spiti,*

Fata noastră de la bucătărie, atunci eu îţi zic : mergi şi-ntoarce-o,

Răsuceşte-o cum vrei spre folosul tău şi mai ales la miezul nopţii.

RALPH

O, Robin, bravo ! O s-o am pe Nan Spit şi pentru folosul meu.

Cu preţul ăsta sînt dispus să-1 hrănesc pe diavolul tău fără să iau vreun ban !

ROBUST

Pentru moment ajunge ! Hai, dragă Ralph, să mergem

Să curăţăm cizmele murdare ce zac în seama noastră

Şi după aia să ne apucăm să invocăm în numele Satanei.

(Ies.)

(Reintră Robin cu o cupă de argint în mînă, urmat de Ralph.)

ROBIN

Ei, Ralph ! Nu ţi-am spus că ne-am făcut oameni prin această carte

A doctorului Faust ? *Ecce signum* 1.Aceasta e o simplă cizmă pentru grăjdari: Caii noştri nu vor mai mînca fîn deloc, atîta timp cît va dura aceasta !

RALPH

Hei, Robin, vine circiumarul !

ROBIN

Lasă, nu-ţi face griji ! Am să-i plătesc cu supranaturalul!

(Intră Cîrciumarul.)

Jupîne, sper că totul e plătit ! Domnul să fie cu tine '. Vii, Ralph ?

CIRCIUMARUL,

Binişor, domnule, mai am o vorbă cu voi doi : înainte de a pleca,

Trebuie să-mi mai plătiţi o cupă de argint.

ROBIN

Eu, o cupă de argint ? ! Auzi, Ralph, eu, o cupă de argint !

Mi-e scîrbă de dumneata şi nu eşti decît un etc. !

Eu, o cupă de argint ! N-ai decît să mă cauţi !

CIRCIUMARUL

O voi face, domnule, cu voia dumitale ! *(îl caută pe Robi 11.)*

ROBIN

1 Nume de bătaie de joc : spit=scuipat.

Ce spui acum ?

Iată dovada.

CIRCIUMARUL

Aş spune eu ce-aş spune ! Dar ce-aş spune ar fi două vorbe

Tovarăşului dumitale ! Da, domnule !

RALPH

Eu ? ! Eu, domnule ? ! Caută-mă cît pofteşti !

(Cîrciumarul îl caută.)

Acum, domnule, poţi fi ruşinat că ai împovărat nişte oameni

Cinstiţi cu îndoieli despre adevărul spus de ei !

CÎRCIUMARUL

Şi totuşi unul dintre voi are cupa de argint la el !

ROBIN

(Aparte) : Minţi, jupîne, e în faţa ta !

O să te-nvăţ eu să-nvinuieşti oameni cinstiţi.

Stai aşa ; o să te frec eu pentru cupa de argint

De mai bine-ai fi stat la o parte ; o să mă reped la tine

În numele lui Belzebut !

(Aparte lui Ralp h.)

Ia seama la cupă, Ralph.

CÎRCIUMARUL

Ce vrei să zici, mă ? !

ROBIN

O să-ţi spun eu ce vreau să zic:

(Citeşte dintr-o carte)

Sanctobulorum Periphrasticon l —

Nu, o să te gîdil, crîşmare !

(Aparte lui Ralph:)

Ia seama la cupă, Ralph !

(Citeşte.)

Polypragmos Belseborams framanto pacostiphos tostu Mephistofilis' etc**.**

(Intră Mefisto, pune petarde în spatele lor şi apoi iese; toţi aleargă înspăimîntaţi încoace şi încolo.)

CÎRCIUMARUI.

O *nomine Domini2!* Ce-nseamnă asta, Robin ?

Ai spus adevărul ! Nu ai luat cupa !

RALPH

Peccatum peccatoruml! Ia-ţi cupa, bunul meu cîrciu-mar !

(Restituie cupa Cîrciumarului, care o ia şi iese.)

ROBIN

Misericordia pronobis 2.'

Ce mă fac ? ! Diavol bun, iartă-mă de data asta

Şi n-o să mai fur din biblioteca ta niciodată !

(Reintră Mefisto.)

MEFISTO

Monarh al iadului, mărit stăpîn

Sub neagra cercetare-a cărui stau

îngenuncheaţi cu teamă, tremurînd

Toţi potentaţii lumii-nspăimîntaţi,

Pe-altarul căruia în orice timp

Se află sufletele mii şi mii,

Auzi-mă cît de jignit mă simt

De farmecele ăstor mărginiţi

Şi coate-goale şi inculţi şi proşti !

De la Constantinopol nevoit

Am fost să vin aici acum

Doar pentru-a satisface joaca lor,

Plăcerea lor de servi damnaţi şi vani !

ROBIN

Cum ? De la Constantinopol ? !

Ai făcut o călătorie lungă : vrei să scoţi

Şase bănuţi din punga dumitale

Ca să-ţi plăteşti cina şi să pleci ?

MEFISTO

Ei bine, mojicilor, pentru obrăznicia voastră vă prefac :

Pe tine într-o maimuţă, şi pe tine într-un cîine, şi aşa să pieriţi !

(lese.)

1 înşiruire de cuvinte fără sens, doar cu aparenţă de latină şi greacă.

2 In numele Domnului.

' Păcat al păcatelor. 2 Milă asupra noastră.

ROBIN

Maimuţă ! Asta-i fain ! O să mă distrez cu băieţii ;

O să capăt nuci şi mere cu duiumul !

RALPH

Şi eu trebuie să fiu un cîine ? !

ROBIN

Pe cinstea mea, parcă văd cum n-o să-ţi

Mai iasă capul din strachina cu supă.

(Ies.)

TABLOUL VIII

(Un apartament în palatul împărătesc. Intră împăratul, Faust, un Cavaler şi Curteni.) **ÎMPĂRATUL**

Maestre doctor Faust, am auzit lucruri ciudate

Despre ştiinţa dumitale în arta neagră a magiei

Şi că nimeni, nu numai din împărăţia mea,

Dar chiar din întreaga lume nu ţi se poate asemui

În privinţa minunilor pe care Ie poţi săvîrşi cu ajutorul

Acestei arte ; se mai spune că ai în slujbă un spirit al casei,

Prin mijlocirea căruia poţi îndeplini tot ce pofteşti.

Aşa încît, iată rugămintea mea : fă-mi şi mie, rogu-te,

Dovada îndemmării dumitale, fă în aşa fel ca ochii mei

Să poată întări prin mărturia lor cele auzite de urechile mele

Şi jur pe coroana mea de împărat că, orice ai săvîrşi,

Nu vei avea de suferit nici o pagubă şi nici o asuprire.

CAVALERUL

(Aparte:)

Pot să jur că arată ca un vrăjitor.

FAUST

Prea bunul meu stăpîn, cu toate că a trebuit să recunosc

Faţă de propriul meu cuget că sînt mult mai prejos decît

Ceea ce spun oamenii despre mine şi că, prin urmare,

Nu merit de loc cinstea pe care mi-o face majestatea voastră

Imperială, totuşi din dragostea şi datoria care mă leagă de fiinţa

Voastră, sînt prea fericit că voi putea îndeplini tot ce-mi veţi cere.

ÎMPĂRATUL

Fii dar cu multă luare-aminte, Faust :

Pe cînd stăteam o dată încuiat

In camera de lucru şi eram

Cu gîndul la strămoşii mei slăviţi,

La faptele măreţe ce-au făcut

Prin vitejia lor, la bogăţii

Ce-au dobîndit de socoteam în gînd

Regatele ce ei au cucerit,

Mi-am spus atunci că niciodată eu

Ce astăzi lor le sînt urmaş şi nici

Cei care-n viitor le vor urma

Nu vor putea nicicînd, mă tem, să-şi ia

Nici fala, nici autoritatea lor.

Şi printre ei eroul minunat

Măritul Alexandru prea vestit

— Iarăşi icoana gloriei lumeşti —

Faptele lui pămîntu-au luminat

Ca soarele, cu strălucirea lor.

Un nume ce îmi dă fior adînc

Numai cînd îl rostesc : iar inima

Mîhnită mi-e că n-am avut prilej

Să văd un om aşa cum era el.

Prin forţa artei tale, dacă tu

Pe el şi pe frumoasa lui Roxana

îi poţi aduce-ici, în faţa mea

Să mî-i arăţi aşa precum erau

Şi se purtau în timpul vieţii lor,

îmi împlineşti dorinţa mea de foc

Şi-mi dai temei ca toată viaţa mea

Să-ţi laud arta şi ştiinţa ta.

FAUST

Prea luminate doamne, sînt gata să vă

Împlinesc dorinţa în măsura în care o poate

Face ştiinţa mea şi puterea spiritului meu.

CAVALERUL

(Aparte:)

Adică mai nimic.

FAUST

Numai că, să mă iertaţi înălţimea voastră, nu poate sta

în puterea mea să vă înfăţişez ochilor chiar trupurile

Celor două împărăteşti fiinţe, deoarece ele s-au prefăcut de mult în pulbere.

CAVALERUL

Aşa da, doctor Faust, cînd mărturiseşti adevărul poţi fi crezut.

FAUST

Dar spiritele pot face ca Alexandru şi iubita lui să apară în

Faţa voastră aşa precum erau pe cînd trăiau, în starea lor

Cea mai înfloritoare şi socot că în felul acesta majestatea

voastră imperială va fi, fără îndoială, mulţumită.

ÎMPĂRATUL

Fă-o, doctore. Dă-mi prilejul să-i văd,

CAVALERUL

Auzi, maestre ? Adu-1 pe marele Alexandru şi pe iubita lui în faţa împăratului.

FAUST

Cum s-ar putea astfel, domnule ?

CAVALERUL

În nici un fel. E ca şi cum mi-ai spune mie că Diana mă va preface în cerb.

FAUST

Nu e nevoie, domnule, fiindcă murind, Acteon, cel care a-ndrăznit

S-o vadă goală, ţi-a lăsat dumitale coarnele. Hai, Mefisto, du-te.

(Mefisto iese.)

CAVALERUL

Dacă-ncepi vrăjile, eu plec.

(Iese.)

FAUST

Fiindcă mă tot întrerupi, o să ne mai întîlnirn noi.

Iată-i, prea luminate doamne.

(Intră din nou M efisto cu două Duhuri sub chipul lui Alexandru şi al Iubitei lui.) ÎMPĂRATUL

Doctore, am auzit că această doamnă, pe cînd trăia,

Avea un neg sau o aluniţă pe gît.

Cm aş putea să ştiu dacă-i adevărat sau nu ?

FAUST

Înălţimea voastră poate-ndrăzni să se apropie şi să vadă.

ÎMPĂRATUL

Sînt sigur că nu e vorba de duhuri,

Ci chiar de trupurile celor două fiinţe princiare decedate.

(Duhurile ies.)

FAUST

Vă rog, majestate, trimiteţi să-1 cheme pe cavalerul

Acela care tot glumea pe socoteala mea.

(Iese un Curtean)

ÎMPĂRATUL

Unul dintre voi să meargă să-1 caute.

(Intră din nou Cavalerul cu o pereche de coarne pe cap.)

Cum aşa. domnule cavaler ? Te credeam burlac,

Dar văd că ai o nevastă care nu numai că ţi-a pus coarne,

dar te şi sileşte să le porţi. Du-ţi mîna la cap şi pipăie-le.

CAVALERUL

Netrebnic vrăjitor, cîine pocit Crescut în văgăuna vreunei stînci,

Cum de cutezi de-un nobil să-ţi baţi joc ? Tîlharule, desfă ce-ai săvîrşit !

FAUST

Ei, nu chiar atît de repede, domnule, nu-i nici o grabă.

Ţi-aduci aminte cum mă tot sîcîiai în timp ce vorbeam cu împăratul ?

Cred că acuma ţi-ai primit plata. Eşti mulţumit ?

ÎMPĂRATUL

Dragă doctore, te rog eu să-1 izbăveşti. Şi-a ispăşit vina.

FAUST

Prea bunul meu stăpîn, Faust 1-a pedepsit pe acest obraznic

Cavaler nu atît pentru jignirea pe care i-a adus-o în faţa înălţimii voastre,

Cît pentru a vă mai descreţi fruntea. Şi fiindcă văd că mi-am îndeplinit ţinta,

Am să-! scap de coarne. Cred că după aceea, domnule cavaler, vei avea

Numai cuvinte de laudă pentru învăţaţi. Mefisto, redă-i înfăţişarea de mai înainte.

(M efisto ii scoate coarnele.)

Şi-acum, prea slăvite, întrucît mi-am îndeplinit datoria, îngăduie să plec.

ÎMPĂRATUL

Poţi pleca, doctore, dar mai întîi

Vreau să te răsplătesc împărăteşte.

(Ies împăratul, Cavalerul şi Curtenii.)

TABLOUL IX

FAUST

Mefisto, timpul care ne-ncetat

Se scurge fără grabă şi tăcut

Scurtîndu-mi şirul zilelor,

treptat îmi seacă din izvor al vieţii fir ;

Şi-1 simt că-şi cere plata, dreptul lui,

Pentru-aceşti ultimi ani trăiţi de Faust.

De-aceea, dragul meu, să ne-nturnăm

La Wittenberg în mare grabă-acum.

MEFISTO

Cum ai vrea să mergi, călare sau pe jos ?

FAUST

Cît va ţine pajiştea asta atît de frumoasă şi-atît de verde, să mergem pe jos.

(Intră un G e a m b a ş.)

GEAMBAŞUL

De azi dimineaţă îl tot caut pe un anume jupîn Fustian.

Doamne, ia te uită unde era. Cel de sus să-ţi dea sănătate, dom' doctor.

FAUST

Şi ţie, geambaşule !

GEAMBAŞUL

Uite patruzeci de taleri pentru calul dumitale.

FAUST

Nu pot să-1 dau numai cu atît. Dacă socoti că face cincizeci, ia-1.

GEAMBAŞUL

Vai de păcatele mele, domnule, mai mult n-am.

Rogu-te, domnule, pune o vorbă pentru mine.

MEFISTO

Te rog eu — dă-i-1. E un om de treabă şi nevoiaş :

N-are nici nevastă şi nici copii.

FAUST

Bine, fie. Dă-mi talerii.

(Geambaşul îi dă lui Faust banii.)

Calul o să ţi-1 dea flăcăul meu.

Numai bagă de seamă să nu intri niciodată cu el în apă.

GEAMBAŞUL

Cum adică, domnule, nu se adapă din orice apă ?

FAUST

Nu-i vorba de adăpat, ci să nu intri cu el călare în apă.

Poţi să sari cu el peste orice gard sau şanţ, dar să 'nu intri cu el în apă.

GEAMBAŞUL

(Aparte:)

Bine, domnule. Acum ştiu şi eu că m-am pricopsit pentru toată viaţa.

N-o să-1 dau eu pe patruzeci de taleri.

Dacă ştie să facă doar atît : Hei-ding-ding şi iar ding-ding,

Am să trăiesc împărăteşte pe spinarea lui. Are crupa mai lucioasă decît pielea tiparului.

(Tare:)

Cu bine, domnule. O să mi-1 dea flăcăul dumneatale.

Dar spune-mi, domnule, dacă se îmbolnăveşte sau nu se simte bine

Şi-ţi aduc dumitale urina să i-o cercetezi, ai să-mi spui ce are ?

FAUST

Şterge-o, nesătulule ! Nu cumva crezi că-s doctor de cai ?

(Geambaşul iese.)

Ce eşti tu, Faust, altceva

decît un osîndit la moarte ?

Se-apropie sorocul ceas cu ceas

In suflet deznădejdea strecurînd,

Mai bine să adorm, să scap de gînd !

Hristos s-a îndurat de-acel tîlhar

Ce pironit pe cruce-1 implora, încearcă,

Faust, să te-odihneşti puţin.

(Adoarme în scaun.

Intră din nou Geamb asul, ud

leoarcă şi plîngiriă.)

GEAMBAŞUL

Vai, vai ! Doctorul Fustian zicea că-1 cheamă ?

Pe legea mea, doctorul Lopus era cu totul altfel.

Ăsta mi-a dat o curăţenie care m-a curăţat de patruzeci de taleri ;

Nici gînd să mai văd banii vreodată. Totuşi, ca un măgar ce sînt,

Nu i-am ascultat sfatul şi-am intrat cu calul în apă. Am crezut că gloaba

O fi avînd vreo însuşire mai deosebită, pe care doctorul vrea să mi-o ascundă,

Şi-atunci, smucit din fire cum sînt, am intrat cu eî în eleşteul cel adînc

De la marginea oraşului. Cînd am ajuns la mijlocul apei, calul meu se topise.

Aşa că m-am pomenit călare pe-un şomoiog de fîn şi fu cît p-aci să mă-nec şi eu.

Da' las că dau eu de doctor şi-mi iau banii-napoi, sau de nu, o să-l coste toată

Istoria ceva mai mult. A, uite-l şi pe mamelucul lui ! Ei, tu de colo, unde ţi-e stăpînul ?

MEFISTO

Ce doreşti ? Nu poţi vorbi cu el.

GEAMBAŞUL

Ba o să-i vorbesc. Trebuie.

MEFISTO

Doarme buştean, nu vezi ? Vino altă dată.

GEAMBAŞUL.

Trebuie să vorbesc acuma, că dacă nu îi sparg geamurile alea de pe nas.

MEFISTO

Ţine şi tu seamă că n-a dormit de opt zile.

GEAMBAŞUL

Chiar dacă n-ar fi dormit de opt săptămîni, eu tot o să-i vorbesc.

MEFISTO

Uită-te şi tu la el — doarme tun.

GEAMBAŞUL

Chiar aşa, el e. Să trăieşti, domnule doctor ! Domnule doctor !

Dom'le doctor ! Dom' doctor Fustian ! Cum aşa ?

Patruzeci de taleri pentru un şomoiog de fîn ? Patruzeci de taleri ?

MEFISTO

Vezi că nici nu te-aude ?

GEAMBAŞUL,

(Strigîndu-i în ureche :)

U-u-u ! U-u-u ! Nu vrei deloc să te trezeşti, aşa-i ?

Ei, las' că te trezesc eu pe dată.

(II trage de-un picior şi îl smulge.)

Vai de mine, am păţit-o. Ce mă fac, păcatele mele ?

FAUST

Piciorul meu ! Piciorul meu ! Mefisto, ajutor ! Cheamă străjile ! Piciorul meu ! Piciorul meu !

MEFISTO

Hai cu mine la poliţie, tîlharule.

GEAMBAŞUL

Aoleu, domnule, dă-mi drumu' că-ţi mai dau patruzeci de taleri.

MEFISTO

Să-i văd.

GEAMBAŞUL

Nu-i am la mine. Vino la hanul unde-am tras şi ţi-i dau.

MEFISTO

Dă fuga.

(Geambaşul iese al'ergînd.)

FAUST

S-a dus ? Drum bun ! Piciorul meu e la locul lui,

Iar geambaşul s-a ales cu un şomoiog de fîn pentru toată truda lui.

Unde mai pui că toată pozna asta o să-1 coste încă patruzeci de taleri.

(Intră Wagner.)

Ei, Wagner, ce veşti ?

WAGNER

Domnule doctor, ducele de Vanholt vrea să vă vadă cît de curînd.

FAUST

Ducele de Vanholt ! E un nobil de ispravă,

Faţă de care nu trebuie să mă dau în lături spre a-i arăta

Puterea artei mele. Mefisto, să mergem la el.

(Ies.)

TABLOUL X

Curtea Ducelui de Vanholt Intră Ducele de V anholt, Ducesa şi F *au st.*

DUCELE

Crede-mă, domnule doctor, distracţia asta mi-a plăcut cum ru se mai poate.

FAUST

Sînt încîntat, bunul meu senior, că aţi fost mulţumit.

Dar poate că dumneavoastră, doamnă, v-a plăcut mai puţin.

Se spune că femeile gravide au totdeauna cîte o dorinţă.

Spuneţi, doamnă, ce anume doriţi ? Spuneţi-mi şi se va-mplini.

DUCESA

Mulţumesc, domnule doctor, şi fiindcă te văd atît de curtenitor

În grija dumitale de a-mi fi pe plac, am să-ţi spun ce anume doresc.

Dacă n-am fi în ianuarie, în toiul iernii, şi-ar fi vară,

Mi-aş dori din toată inima o farfurie cu struguri copţi.

FAUST

Atîta tot, doamnă ? Du-te, Mefisto.

(Mefisto iese.)

Mi-aţi fi putut cere mult mai mult, şi-aţi fi fost slujită.

(Intră din nou Mefisto cu strugurii.)

Poftiţi, doamnă. Binevoiţi şi gustaţi-i.

DUCELE

Crede-mă, domnule doctor, minunea asta le-ntrece pe toate.

Să faci rost de struguri, în luna ianuarie, în toiul iernii...

FAUST

Îngăduiţi-mi să vă lămuresc, înălţimea voastră.

Pe glob, anul e împărţit în două emisfere.

Aşa încît atunci cînd în emisfera noastră e iarnă,

În cealaltă, cum ar fi de pildă în India, în Saba

Şi în alte ţări ale răsăritului, e vară.

Cu ajutorul acestui spirit iute ca gîndul care mă slujeşte,

I-am adus de-acolo, după cum vedeţi. Cum vă plac, doamnă ? Sînt buni ?

DUCESA

Crede-mă, domnule doctor, sînt cei mai buni struguri pe care i-am gustat vreodată.

FAUST

Sînt fericit că v-am putut mulţumi, doamnă.

DUCELE

Doamna mea, să intrăm în casă şi să-1 răsplătim

Cum se cuvine pe acest om învăţat pentru bunătatea pe care ţi-a arătat-o.

DUCESA

Aşa voi face, domnul meu. li voi rămîne îndatorată toată viaţa.

FAUST

Vă mulţumesc cu umilinţă.

DUCESA

Urmează-ne, domnule doctor, şi-ţi vei primi răsplata.

(Ies.)

TABLOUL XI

In casa lui F au st Intră W a g n e r.

WAGNER

Cred că stăpînul va muri curînd

Căci mi-a lăsat averea-n testament.

Şi totuşi dac-ar fi pe-al morţii pat

N-ar chefui şi nu s-ar îmbăta

Cum face cu studenţii lui acum.

Aşa ospăţ îmbelşugat ce-nghit

N-am mai văzut în viaţa mea, nicicînd

Iată-i că vin ! Ospăţul s-a sfîrşit. *(Iese.)*

(Intră F au st cu trei Cărturari şi cu M *efisto.)*

PRIMUL CĂRTURAR

Domnule doctor, dat fiind că în discuţiile noastre

Cu privire la frumuseţile acestei lumi, am stabilit

Că Elena a Greciei nu poate avea rivală, te-am ruga foarte mult,

Domnule doctor, să ne-o arăţi şi nouă pe-această neîntrecută

Fiică a Eladei, a cărei măreţie o admiră o lume întreagă.

Fă-ne această favoare şi-ţi vom rămîne îndatoraţi cu toţii.

FAUST

Bunii meu domni, fiind încredinţat

Că toţi îmi sînteţi devotaţi amici

Prieteni cu adevărat, eu, Faust

Nu mă voi da în lături să-mplinesc

Dorinţa celor ce aproape-mi sînt :

Pe ne-ntrecuta doamnă a Aticei

O veţi vedea în toată slava sa

Precum de Paris ea adusă-a fost

De peste mări la Troia, în triumf

Drept cea mai mîndră pradă între prăzi.

Tăceţi, căci vorba-i primejdioasă-acum.

(Se *aude muzică. Elena traversează scena.)*

AL DOILEA CĂRTURAR

Mi-e gîndul prea sărac şi n-am cuvînt

Să laud ne-ntrecutul chip frumos

Pe care-o lume-ntreagă 1-a cîntat.

AL TREILEA CĂRTURAR

Firesc a fost ca mîniaţii greci în crunt război

Troienii zece ani Să-nfrunte pentru a răzbuna un furt

Care-i lipsea de mîndră doamna lor.

PRIMUL CĂRTURAR

Putem pleca căci am privit cu toţi

Minunea ce natura a creat,

Cea mai de preţ lucrare ce-a făcut

A frumuseţii-ntruchipare-n tot

Şi pentru-acest prilej ce ni l-ai dat

Fii binecuvîntat în veci, o, Faust.

FAUST

Adio, domnii mei, drum bun vă zic.

(Cărturarii ies.) (Intră un B ătrîn.)

BATRINUL

Ascultă, Faust, aş vrea atît de mult

Ca ce-am să spun să poarte paşii tăi

Spre-acel făgaş al vieţii îndreptat

Spre dobîndirea raiului ! O, Faust

Tot ce-n putinţa ta mai stă, să faci,

Chiar dacă inima ţi-o vei zdrobi

Şi sîngeie ţi-1 vei amesteca

Cu lacrimile grelei pocăinţi

Pentru cumplit de greul tău păcat.

Miasma lui în suflet ţi-a pătruns

Atît de-adînc încît nici mila azi

Nu te mai poate lecui. Iţi spun

Că numai Domnul doar prin jertfa sa

Al izbăvirii har ţi-1 poate da

Doar el iertarea-ţi poate dărui.

FAUST

Unde-am ajuns ? Şi ce am săvîrşit

Ademenit de vrăji ? Sînt blestemat,

Sint blestemat să mor în disperări,

Îşi cere iadul dreptul lui strigînd

Cu glasul lui de tunet : vino, Faust,

Ţi-e ceasul împlinit să vii ! Iar eu

Va trebui să merg, să mă supun.

(M efisto îi dă un pumnal.)

BATRINUL

Opreşte-ţi mîna, Faust, şi pune frîu

Dementelor porniri şi nu da curs

Nici disperării care te-a cuprins

Căci iată văd un înger lin zburînd

Spre fruntea-ţi grea de-atît de greu

Cerescul har dintr-un ceresc potir

El stă în suflet să ţi-l toarne-ncet ;

Te roagă pentru îndurare, Faust,

Şi-nlătură din cuget disperări.

FAUST

Prea bunul meu prieten, vorba ta

Rostită către mine-mi dă nădejdi

Şi sufletu-mi atît de încercat

Mi-l mîngîi ca-ntr-o adiere, blînd ;

Îngăduie-mi acum să m-adîncesc în cugetări

Ce-ar cîntări cu sîrg

Nesăbuita vină ce-mi cunosc.

BATRÎNUL

O, Faust, eu plec dar sînt înfricoşat

De teama ce-o resimt gîndind că tu

Acum ai să-ţi pierzi sufletul pe veci.

FAUST

Şi unde-i îndurarea, Faust, ia zi ?

Căinţa ta fără speranţă e,

Tot iadu-n pieptul meu se luptă-acum

Cu mîntuirea harului divin.

Ce pot să fac şi cum să ocolesc

Capcana ce mi s-a întins acum

Căscată-n faţa mea de-a morţii mîini ?

MEFISTO

Eşti un sperjur, o, Faust ; eu sufletul

Ţi-l voi întemniţa că nu plăteşti

Ce te-ai legat prin legământ

Faţă de domnul şi stăpînul meu.

FAUST

Te du şi roagă-l pe stăpînul tău,

Prea bunule Mefisto, ca iertat

Să fiu pentru-ndrăzneala ce-am avut

Şi iată eu mă leg din nou să fac

Cele ce i-am jurat lui Lucifer.

MEFISTO

Atunci grăbeşte-te să faci ce-ai spus

Şi fără gînd ascuns. Astfel să ştii

Primejdii mult mai mari te vor pîndi.

FAUST

Neputincioasa vîrstă, crede-mă

E vinovată de trădarea mea

Ea m-a-ndemnat să mă despart, să fug

De tine şi de-al ei stăpîn. Pe ea

S-o chinuieşti cu chinul iadului

Pe care noi în suflet îl purtăm.

MEFISTO

(Aparte :)

Credinţa lui e mare. Sufletul

Nu pot să i-1 ating, dar trupul lui

I-1 pot supune caznelor uşor.

FAUST

Un singur lucru mai doresc să cer

Cinstitei mele slugi de pînă-acum

Spre-a-mi potoli văpaia inimii :

De pe tărîmul umbrelor s-o chemi

Pe veşnic tînăra Elena.

Ea Care e minunea-ntre minuni —

Aşa cum am văzut-o nu de muit —

Să-mi fie azi iubită eu doresc ;

Îmbrăţişarea ei îmi va goni

Acele gînduri ce m-ar îndemna

Să nu-mi ţin legămîntul încheiat

Cu tine şi cu Lucifer.

MEFISTO

O, Faust,

De o doreşti, ca tot ce ţi-ai dorit

Se va-mplini cît ai clipi din ochi.

(Intră din nou Elena.)

FAUST

Acesta-i chipul ce prin vraja sa

Putere a avut spre a-mpînzi

Al apelor întins cu mii şi mii

De pînze de corăbii ce-au plutit

Spre Troia care-n flăcări s-a surpat ?

Elenă dulce, tu doar c-un sărut

Mă faci nemuritor !

(O *sărută.)*

Buzele ei

Mi-au sorbit sufletul, îl simt zburînd.

Elena, vino cu un alt sărut,

Dă-mi sufletu-napoi, acum, aici

Căci el pe-a tale buze a găsit

Chiar însuşi raiul, raiul mult visat

Şi zgură-i tot ce nu-i Elena. Azi

Voi fi alt Paris şi de dragul tău

Voi arde-n flăcări nalte cît un zid,

In locul Troiei, Wittenbergul meu,

Mă voi lupta cu laşul Menelau,

Pe coif voi arbora însemnul tău,

Pe Ahile în călcîi îl voi răni

Şi-apoi la tine voi veni să-mi dai

Doar un sărut de foc. Frumoasa mea,

Eşti mai frumoasă decît noaptea, ea

Cu tine de s-ar măsura ar şti

Că, e frumoasă doar cu-al ei veşmînt

De stele mii. Pe cînd tu străluceşti

Mai mult ca luminosul Jupiter

Cînd plînsei Semele 1 s-a-nfăţişat.

Mai mîndră eşti decît cerescul zeu într-ale

Aretuzei2 braţe de azur

Şi numai tu vei fi iubita mea.

(Ies. Intră Bat rinul.)

BATRÎNUL

Om blestemat şi chinuit eşti, Faust :

Cerescul har din suflet ţi l-ai smuls

Şi-acum din faţa judecăţii fugi.

(Intră Diavolii.)

FAUST

Trufia lui Satan mă-ncearcă-acum

Aşa cum Cel-de-Sus crezului meu

Tăria i-o încearcă. Piară deci

Nelegiuitul iad, credinţa mea îl va înfrînge.

Demoni cruzi, vicleni Priviţi sfidarea cerului senin

In faţa urii voastre fără spor !

In lături, deci, neputincioşi haini,

Eu merg la Domnul Dumnezeul meu !

(Ies.)

1 Fiica lui Cadmus şi a Armoniei, iubita lui Jupiter, căruia rău sfătuită ii cere să i se arate în toată

splendoarea sa, ceea ce-i aduce moartea, căci se aprinde din strălucirea zeului.

2 Nereidă iubită, după unele tradiţii (Pseudo Plutarh) de Alpheu**,** fiu al soarelui : Marlowe pare să facă

aluzie la această formă a mitului**.**

TABLOUL XII

O cameră în casa lui Faust. Intră Faust însoţit de Cărturari.

FAUST

Domnilor. .

PRIMUL CĂRTURAR

Ce te frămîntă, Faust ?

FAUST

Bunul meu coleg de cameră,

Dacă nu te-aş fi părăsit, poate aş mai fi trăit !

Acum însă veşnicia morţii mă pîndeşte.

Uită-te, nu vine ? Spune-mi, nu vine ?

AL DOILEA CĂRTURAR

Ce vrea să spună Faust ?

AL TREILEA CĂRTURAR

Cred că s-a îmbolnăvit din prea multă singurătate.

PRIMUL CĂRTURAR

Dacă-i aşa, vom căuta doctori care să-1 vindece.

Oboseala e de vină. Fii fără teamă, prietene.

FAUST

Da, oboseala pe care ţi-o pricinuieşte păcatul cel de moarte,

Cel care îţi osîndeşte deopotrivă trupul şi sufletul.

AL DOILEA CĂRTURAR

lndreaptă-ţi privirile spre cer, Faust :

Adu-ţi aminte că mila Domnului e nemărginită.

FAUST

Atît numai că păcatul lui Faust nu are iertare în veci.

Pînă şi şarpele care a ispitit-o pe Eva îşi mai poate afla mîntuirea,

Dar Faust nu. Domnilor, ' ascultaţi-mă cu răbdare şi vorbele mele

Să nu vă înspăimînte. Cu toate că inima îmi tresaltă şi freamătă

La gîndul că aici am trudit studiind cu sîrg timp de treizeci de ani,

Mai bine n-aş fi văzut niciodată Wittenbergul şi n-aş fi citit nici o carte !

Toată Germania, dar ce spun ? toată lumea a fost martora minunilor

Pe care le-am săvîrşit. Dar iată că, din pricina lor, Faust a pierdut nu numai

Germania şi lumea, dar şi Cerul, tronul Celui-de-Sus, tărîmul celor fericiţi

Şi împărăţia tuturor bucuriilor. Lui ii este hărăzit numai iadul,

Pentru totdeauna numai iadul ! Dragi prieteni, ce se va întîmpla cu Faust

Cel osîndit iadului pe vecie ?

AL TREILEA CĂRTURAR

Şi totuşi, Faust, roagă-te lui Dumnezeu.

FAUST

Lui Dumnezeu pe care Faust 1-a tăgăduit ?

Lui Dumnezeu pe care Faust 1-a hulit ?

Ah, Doamne, aş vrea să plîng, dar diavolul

Îmi usucă lacrimile. In locul lacrimilor, picură sînge.

Şi o dată cu sîngele, sufletul şi viaţa mea.

Tot el îmi ferecă limba. Aş vrea să-mi ridic braţele.

Dar uite, mi le ţin, mi le ţin !

TOŢI

Cine, Faust ?

FAUST

Lucifer şi Mefisto ! Vai mie, domnilor,

Pentru puterea artei mele mi-am vîndut sufletul.

Domnul nu îngăduie !

FAUST

Domnul, într-adevăr, n-a îngăduit-o.

Dar Faust a săvîrşit-o ! Pentru plăcerea vană a douăzeci şi patru de ani,

Faust a pierdut fericirea şi bucuria veşnică.

Le-am dat un act scris cu sîngele meu. Sorocul s-a împlinit.

Nu mai e mult şi vor veni să mă ia.

PRIMUL CĂRTURAR

De ce nu ne-a spus Faust toate acestea mai înainte,

Pentru ca preoţii să se fi rugat pentru el ?

FAUST

M-am gîndit deseori să o fac, dar diavolul mă ameninţa

Că mă sfîşie în bucăţi dacă voi pomeni numele Domnului.

Că-mi va răpi deopotrivă trupul şi sufletul dacă voi încerca

Să mă apropii de cele sfinte. Plecaţi, domnilor,

Altfel veţi pieri împreună cu mine.

AL TREILEA CĂRTURAR

Ce-am putea' face spre a-1 mîntui pe Faust ?

FAUST

Nu vă mai gîndiţi la mine, ci la propria voastră mîntuire. Plecaţi.

AL TREILEA CĂRTURAR

Domnul îmi va da putere. Rămîn cu Faust.

PRIMUL CĂRTURAR

Nu încerca mînia Domnului, prietene.

Să mergem însă in camera de alături şi să ne rugăm pentru el.

FAUST

Da, da, rugaţî-vă pentru mine, rugaţi-vă.

Şi orice veţi auzi, să nu veniţi, fiindcă nimic nu mă mai poate ajuta.

AL DOILEA CĂRTURAR

Roagă-te şi tu, iar noi ne vom ruga lui Dumnezeu să te ierte.

FAUST

Rămas bun, domnilor. Dacă mîine dimineaţă mai sînt în viaţă,

Am să trec pe la voi. Dacă nu, veţi şti că Faust e-n iad.

(Cărturarii ies, orologiul bate ora unsprezece.)

Vai ţie, Faust,

Un ceas, un ceas îţi mai rămîne doar,

Apoi osînda fără de sfîrşit

Te va cuprinde pentru veşnicii !

Voi, stele reci ce pururi vă rotiţi

înţepeniţi acum, să stea în loc,

Cu voi odată timpu-ncremenit,

Ca miezul nopţii să nu poată fi !

Dar ochiul zilei să răsară iar,

Să fie-o zi în faţa mea :

Nu cer ca ora ce mi-a mai rămas

Să se prefacă-n ani sau săptămîni,

Cer doar o zi, pentru ca Faust

Căindu-se să fie mîntuit.

O *lente, lente currite, noctis equi !* *

Dar stelele se-nvîrt, nu vor'să stea

Si timpul fuge, repede curgînd.

Va bate clopotul cu sunet grav

La miezul nopţii ceasul împlinit,

Iar la chemarea lui demoni grăbiţi

Pe Faust îl vor încercui rînjind

Şi-1 vor porni spre-osînda lui de veci !

Aş vrea să mă înalţ în sus, spre cer,

Dar iată cineva mă trage-n jos !

Sîngele lui Christos priveşte-1, Faust :

E presărat în picături pe cer ;

Un singur strop, o jumătate chiar

Căzînd pe sufletul uscat din Faust

Ar fi de-ajuns ca mîntuit să fiu,

Un dram de strop, iertarea mea ! Oh, Christ !

* O, telegari al nopţii, încetiniţi, încetiniţi-vă fuga!

Stai, Lucifer, inima nu-mi zdrobi

Că în sfîrşit rostesc numele lui !

Ii voi chema mereu... Unde-i acum ?

S-a dus ! Ah, Lucifer s-a încruntat !

îşi va întinde braţul ! Munţilor,

Asupra mea vă prăbuşiţi ! Implor

Să mă ascundeţi de mînia lui.

Staţi neclintiţi. Nu vreţi. Degeaba strig.

Pămîntule, deschide-te, în hău

Căscat să mă afund pînă-n adînc.

Nu vrei nici tu un adăpost să-mi dai.

Voi, aştri ce-aţi vegheat cînd m-am născut,

Voi, ce deopotrivă m-aţi sortit

Şi morţii şi infernului de foc :

Aşa cum soarbeţi ceaţa către voi

Mă ridicaţi spre-a voastre înălţimi

Şi-n pîntecul de pîclă-al norilor

Ascundeţi-1 pe Faust, şi-apoi cînd iar -

Mă vor zvîrli din nou în aer, sus,

Prin gura lor de fum, tot trupul meu

Să iasă lunecînd, iar sufletul

Spre ceruri să se poată înălţa !

(Orologiul bate unsprezece şi jumătate.)

Din ceas o jumătate-a mai trecut

Şi miezul nopţii bate-va curînd.

O, Doamne,

De nu vrei să mă izbăveşti, atunci

De dragul lui Isus al cărui trup

S-a chinuit şi-a sîngerat, în veac

Plătind şi pentru izbăvirea mea,

Fă ca pedeapsa-mi grea să aibă-un timp !

îmi hărăzeşte mii de ani în iad,

Dar cruţă-mă de veşnicia lui !

Vai, Doamne, chinul celor păcătoşi

O ştiu, e fără de sfîrşit ! De ce

Nu sînt fiinţă fără suflet**,** eu **?**

De ce nemuritor e sufletul

Din noi ? De ce aşa ursit a fost ?

Pitagoreica prefacere,

Metempsihoză de s-ar dovedi,

De-ar fi adevărat, sufletul meu

S-ar întrupa din nou şi m-aş ivi

într-una din jivinele ce eu

Azi, chinuit, le fericesc ştiind.

Că umilinţa soarta lor e, vai,

Dar de rîvnit pentru oricare om :

Cînd mor şi sufletul şi trupul lor,

întoarse~n plăsmuirea lor dintîi,

In praf şi pulbere se risipesc.

Din ele nu va dăinui nimic !

Eu am un suflet dincolo de trup

Legat cu veşnicia-n veşnicii

Şi chinului din iad menit în veci.

O, blestemaţi să fiţi ai mei părinţi '.

Nu, Faust, nu ei, ci tu blestem să porţi

Şi blestemat să fie Lucifer

Cel care, ispitindu-te, ţi-a luat

Putinţa fericirei veşnice !

(Clopotul bate miezul nopţii.)

Da, bate miezul nopţii ! Trupul meu

Să se prefacă-n aer căci astfel

Cu Lucifer voi fi silit să plec.

(Intră Diavolii.)

Atît de aspru sînt privit. O, zei !

Năpîrci şi şerpi, mai daţi-mi un răgaz !

Iad blestemat, încă să nu te căşti !

Aşteaptă, Lucifer ! Iată-am ajuns

In foc să vreau să-mi zvîrlu cărţile :

Atîta le-am iubit ! Vai ! Mefisto !

(Ies *Diavolii cu Faust. Intră Corul.)*

CORUL

Tăiată-i creanga ce putea, crescînd,

Rodi bogat. Cununa lui Apolo

Ce altădată fruntea i-a încins

Lui Faust, prea învăţatul om, a ars

Şi-n scrum s-a prefăcut. Iar Faust s-a dus.

Priviţi-i prăbuşirea în infern.

Inverşunata-i soartă poate fi

Prilej pentru oricare înţelept

Să se întrebe, cîntărind adînc,

Asupra multor taine care sînt

Oprite dezlegării omului :

Dar cugetul cel dîrz e-mpins

Mereu să le cuprindă-ascunsul înţeles ;

Prin asta înfruntînd cu orice preţ

Mai mult decît îngăduit îi e

De Cel-de-Sus în harul Lui ceresc.

Terminat hora diem: terminat auctor

opus'

1 Ora aceasta încheie ziua ; autorul îşi încheie lucrarea.

Document Outline

- FAUST
- MEFISTO
- PAPA
- FAUST
- ROBIN
- FAUST
- FAUST
- GEAMBAŞUL
- FAUST
- FAUST
- FAUST
- AL TREILEA CĂRTURAR